

ACTA ERUDITORUM

publicata Lipsiæ

Calendis Septembris Anni MDC LXXXVII.

*L' ANTIQUITE' DES TEMS RE'TA-
blie & defenduë contre les Juifs & les nou-
veaux Chronologistes. i. e.*

ANTIQUITAS TEMPORUM RESTITUTA
& defenſa contra Judæos ac recentiores
Chronologos.

Parisiis, apud Viduam Edmundi Martini, Joannem
Boudotium, & Stephanum Martinum, 1687, in 4.

DUm celeberrimus Kiloniensium Theologus, *Matthias Was-
muthus*, in Annalibus Cæli ac Temporum, (quorum Scia-
graphiam ad acta superioris anni pag. 34—48. retulimus,)
edendis occupatur, librumq; admiranda plane pollicitem
avide eruditus orbis expectat; recentissimum e Gallis affertur opus
chronologicum, cujus authorem esse doctissimum ordinis Bern-
hardini Priorem, *P. Paulum Pezronium*, accepimus. Dissentit is ab
omnibus, qui in temporum rationibus conficiendis majorem ratio-
nem habent Ebræi codicis, quam versionis Septuagintaviralis, quos
inter, si quis alius, *Wasmuthus* certe, familiam nostra ætate duce-
re videtur. Cumq; *Pezronius* modestam συζήτησιν a secus sentientib;
expectet, non dubitamus, quæ in hoc opere Gallico tradita sunt, & a
Wasmutho, & ab aliis, diligenti studio examinatū iri. Nos pro mo-
re nostro institutum Auctoris ac sententiam, omiſſa omni censura,
recensebimus, & paulo quidem prolixius, tum quod liber adhuc in

paucorum manibus versetur, tum in eorum gratiam, qui Gallicæ linguæ periti non sunt.

Observarat *Pezronius*, constantissimam veteris Christianæ ecclesiæ traditionem esse, annos minimum quinquies mille quingentos ab orbe condito ad Christum natum effluxisse. Ægre igitur (c. I.) fert, quod *Josephus Scaliger*, cum sequacibus, Bibliorum Ebræorum calculum quindecim seculis breviorē, calculo illi e septuagintavirali versione deprompto præferre ausus fuerit. Huic igitur post *Cæs. Baronium*, *Joh. Morinum* & *Isaacum Vossium* patrocinaturus, in antecessum (c. II.) monet, ex controversia illa maximum momentum veritati religionis Christianæ accedere. Sane *Justinum M. Tatianum*, *Tertullianum* a legis Mosaicæ antiquitate, novitateque religionis Græcæ ac Romanæ, palmarium fere argumentum in disputationibus, quas cum Gentilibus habuere, petiisse. Sed & Judæos verioris chronologiæ beneficio erroris ac fraudum convinci posse; quapropter dirissima imprecentur temporum periodos computantibus, ipsisque Biblicis codicibus manus inferre jumdudum ausi sint, ne tempus adventui Messiæ destinatum jamjam elapsum esse, fateri illos oporteret.

Hoc ut probet, tritissimis *Hieronymi* aliorumque vestigiis insistentis, (c. III.) objicit Judæis, quod *Josue XV. 60.* undecim urbium & præprimis *Bethlehem Ephratæ* nomina laterculo urbium tribus Judæ eraserint, ne constaret, Bethlehemo natum Jesum Nazarenum ex tribu Judæ fuisse; quod *Pf. XXII, 17.* *Caru* in *Caari* mutarint, ne propheta de transfossis manibus pedibusque Jesu locutus videretur; quod *Deut. XXVII, 26.* *τὸς omnis homo & in omnibus*, deleverint, ne viderentur esse sub maledicto, si non possent omnia complere, quæ scripta sunt. Nova est, quam addit, suspicio de loco *Gen. XVII, 14.* ubi in Samaritano Pentateucho itemque versione LXXvirali legitur: *Masculus, cujus præputiæ caro circumcisa non fuerit* octavo die, *exterminabitur*, &c. Putat igitur, Judæos octavi diei mentionem e sacro suo codice sustulisse, ne exterminii rei videantur liberi serius circumcisi. Quod si enim octavus dies nubilosus sit eurove perfleret, nulli verentur circumcisionem in sereniorē diē differre. Susannæ historiam ex Hebræis bibliis expunctam fuisse, Origeni assentitur, eo quod Theodotion versione suæ ad Hebræa sane biblia adornatâ illam inseruerit. Provoceat ad
totius.

totius Antiquitatis Christianæ consensum, quæ communiter Judæos Bibliorum fraudulenter corruptorum postulavit; nec non ad illud Talmudicum: *Bonum est, ut evellatur litera de lege, & ut sanctificetur nomen Domini.*

His suppositis, (c. IV) suspicatur, Judæos; Tito Vespasiano Imperatore, urbe ac templo excisis, æræ duarum priorum ætatum mundi, quæ a mundo condito ad vocationem Abrahami e patria pertingunt, quindecim suffuratos esse secula, eo fine, ut negare liceret, sextum millennium jamjam venisse, quo venturum Messiam, vetustissima inter eos traditio fuerit. Sane Hispanienses Judæi A. C. 686 magna cum animi confidentia sextum millennium nondum adventasse, Christianis objecerunt, quapropter *Ervigus* Rex *Julianum* Toletanum Archiepiscopum conscribere jussit libros tres contra Judæos, hoc titulo insignes: *Demonstratio sextæ et atis contra Judæos.* *Abulpharajum* etiam in historia Dynastiæ conjecisse, Judæos, & quidem ob hanc ipsam de adventu Messie controversiam, tantam injuriam sacratissimis Bibliis intulisse. Aliam rationem *Georgius Syncellus*, Chronogr. p. 84 subodoratus est. *Solum*, (inquit,) *spatium filiorum procreationem præcedens apud Judæorum codices contractius ac brevius multo detegam.* *Moveor autem, ut judicem, ne forsitan hoc fuerit facinus Judæorum, qui ut præcocium nuptiarum licentiam nonnulla auctoritate munirent, ausi sunt annos contrahere & ante susceptam prolem pauciores facere.*

Achæ quidem Judæorum fidem sublestant reddunt *Pezronio*. Contra vero, uti (cap. præced. III) *Versioni* septuagintavirali fidem ac auctoritatem summam conciliare dixerat, quod *Christus* & *Apostoli* ea sola usi, quod universi sex priorum seculorum Patres eam successoribus ut authenticam, imo *Θεόπνευστον* regulam fidei ac morum commendarint, quod denique non alia apud Judæos in usu fuerit, antequam novam *Aquila Ponticus* A. X. *Æl. Hadriani* concinnasset, idque pessima, si nostro fides, fide: Ita (cap. V) notat, omnes omnino scriptores, qui quicquam rerum Judaicarum ante urbis sanctæ excidium literis consignarint, proxime a septuagintavirali, longius abesse a modernorum Judæorum calculo. Pertinet huc e *Gentilibus* *Demetrius* ille Junior *Phalereus* quem nec *Ptolomæo* *Philadelpho*, nec *Ptolomæo* IV *Philopatori*, sed *Ptolomæo* VI

Philometori $\sigma\upsilon\chi\alpha\gamma\gamma\alpha\upsilon$ esse supponit Autor, & alibi probaturum se pollicetur. Is igitur a Clemente Alexandrino L. I. Stromatum allegatus, ab orbe condito ad annum quartum Philometoris, quo opus suum *de Regibus Judææ* conscripsit, annos numeravit 5494. Hisce addantur anni 177, qui ab A. IV Philometoris ad Æræ Christianæ initium effluerunt. Summa erit: 5671. Demetrio consensisse notat *Philonem* seniore, Clementi Alex. & Josepho laudatum. Utrique tertium jungit *Eupolemum*, quem Judas Maccabæus Romam ablegavit, quique a. circiter V Demetrii Soteris & a. XII Ptolomæi Physconis *de Regibus Judææ* scripsit. Is ab O. C. computavit annos 5149. Adde a. 158, qui ab eo tempore ad Christi nativitatem elapsi sunt. Habebis annos 5307. Videtur enim pauciores justo ab Exodo ad templi foundationem annos computasse, (quod & postea Eusebius fecit,) de annis autem Patriarcharum amice cum LXX Interpretibus conspirasse. Ultimus gentiliū est *Alexander Polyhistor*, cujus fragmenta ab interitu vindicavit Eusebius l. IX. Præp. Evang. c. 4. Numeravit is ab Adamo usque ad Jacobi migrationem in Ægyptum a. 3624, a diluvio autem annos 3360. Inter Judæos $\sigma\mu\omega\psi\eta\phi\delta\varsigma$ eminet *El. Josephus*. Hic l. I. *Ant. Jud. c. 4.* diluvium juxta Mosen coepisse ait A. M. 2256. Nec quoad annos diluvio & Abrahami nativitati interjectos a LXX senibus dissentit. Quamvis enim *Cainan* Arphaxadi filius, qui & apud LXX & *Luc. III, 25, 26.* & in fragmentis *Alex. Polyhistoris* memoratur, apud Josephum non compareat, fraude tamen librariorum inde erasum fuisse Autor opinatur, eo quod in codicibus correctioribus a diluvio ad Abrahami nativitatem summa colligatur annorum 1192, quemadmodū Demetrius quoq; a diluvio usq; ad Abrahami vocationem numeravit a. 1250, qui calculi fallent, nisi Cainanis anni succenturientur. *Pentateuchus* Hebræo-Samaritanus, ad exemplum Judaici Pentateuchi, Patribus antediluvianis annos 949 subtraxit; quoad postdiluvianos exacte ei cum $\tau\omega\varsigma\ \acute{o}$ convenit. Suspiciatur igitur *Pezronius*, & quoad antediluvianos illum iisdem consensisse, antequam forsan manum criticam passus fuerit. Quin & posteriores Judæos sui oblitos tradidisse animadvertit in *Targum Hieros. & Breschith Rabba*, quod Adam inde ab Abelis morte, totis annis 130, ab opere conjugali vacarit. Atqui supposu-

isse.

isse eos, Abelem centesimo fere ætatis anno occisum esse. Sequeretur ergo, Sethum non ante annum Adami 230 natum esse. *Testimonii Veterum* adjiciuntur *rationes*. Prima est hæc: Dispersio gentium contigit sub nativitate Phalegi, utpote cui inde nomen. At Phaleg juxta Judaica Biblia natus est a. circiter 100 post diluvium, & 2245 ante initium æræ Christianæ. Jam supponit Chronologus noster, (quod inferius c. XII. XIII. XIV. probare sataget,) Imperia Chaldæorum, Ægyptiorum, Chinenfium annis circiter ter mille ante Christum natum cœpisse. Sequeretur ergo, imperia illa sex septemve seculis diluvio antiquiora esse, quod absurdum. Juxta LXX autem, sex septemve seculis diluvio, & seculo uno *γλωτσοσυγχύσει* recentiora erunt. 2.) *Γλωτσοσυγχυσίς* juxta Genesin Judaicam incidere in annum a diluvio centesimum. At quis crederet, (inquit Noster,) tres Noæ filios tantillo temporis spatio tam copiosam procreasse sobolem, unde tot regnis incolarum sat suppeteret; cum viri LXXII (Jacobus, cum filiis & nepotibus) spatio 215 annorum, quibus Ægyptum incoluere, non ultra sexcenta virorum millia genuerint, quamvis singulari Numinis benedictione gauderent? 3.) Ex calculo Judæorum consequitur, Noachum vidisse generationes decem, Semum generationes duodecim. Id videtur *Pezronio* absurdum, cum nec ex antediluvianis quisquam ultra quatuor aut quinque generationes viderit. 4.) Si Noachus ad Abrahami, Semus ad Jacobi tempora vitam produxissent, non passi fuissent, ut Babylonica turris extrueretur, ut Assur Semigena a Nimrodo Chamigena terra sua expelleretur, ut denique pater, avus ac proavus Abrahami idola colerent. His omnino testimoniis ac rationibus novus hic temporum Restitutor probasse se putat, Græcorum interpretum, non Ebræorum, (ut hodie quidem se habent,) Bibliorum calculum fundamentum esse debere Chronologiæ suæ veteris sacræ ac profanæ.

Tempora ab O. C. usque ad excidium Urbis S. elapsa in sex Ætates mundi distinguit, explicatq; duas priores c. VI, tertiam c. VII, quartam c. VIII & IX, quintam c. X, sextam denique c. XI. Prima Ætas a condito orbe ad cataclysmum annos complectitur 2256. Quamvis enim apud LXX Lamechus annos 188 natus fuisse dicatur,

cum Noam gigneret, rectius tamen in Josepho Ebræoq; textu annos 182 haberi, post Isaacum Vossium contendit Autor. *Adam* ergo genuit *Sethum* a. Æt. 230, *Sethus* genuit a. 205, *Enos* a. 190, *Cainan* a. 170, *Mahaleel* a. 165, *Jared* a. 162, *Enoch* a. 165, *Mathusale* a. 187, *Lamech* genuit a. 182, *Noe* ingruente diluvio natus erat annos 600. Numeris his in summam collectis habes annos 2256.

Ætas secunda a diluvio usq; ad ingressum Abrahami in terram Canaan pertingit. Prænotat heic Pezronius, *Tharam* natum esse non a. 79 aut 179 Nachoris, (uti hodie apud LXX legitur,) sed anno 129, prout in Josepho & Ebræo textu habetur. Monet porro, Abrahamum fuisse natum minimum Tharæ filium, natum a. Tharæ 130, idque constare ex Gen. XI, 32. collato cum Gen. XII, 4. & Act. VII, 4. h. m. Thara moritur Carrhis a. 205. Eodem statim anno Abrahamus fil. Carrhis egredi jubetur, cum a. 75 natus esset. Subtractis 75 ab a. 205, remanent 130. En ergo Ætatis II. calculum: *Sem* genuit a. 2. post diluvium, *Arphaxad* genuit a. æt. 135, *Cainan* genuit a. 130, *Sala* a. 130, *Heber* a. 134, *Phaleg* a. 130, *Rehu* a. 132, *Sarug* a. 130, *Nachor* a. 129, *Thare* genuit Abramum a. 130, *Abram* in Canaan ingressus annorum 75 erat. Numerorum horum summa: a. 1257. Adde annos Æt. primæ 2256. Habebis annos M. 3513 usque ad ingressum Abrami in Canaan, cum Ebræa biblia non ultra 2083 habeant.

Ætas III., ab ingressu Abrahamæ in Canaan ad egressum Israelis ex Ægypto, constat a. 430, juxta *Gal. III, 17* & *Exod. XII, 40*, secundum LXX & pentateuchum Ebræo-Samaritanum. Nam secundum Pentateuchum Judaicum tot anni solum tempus habitationis Israelitarum in Ægypto exhaurirent; cum tamen Josephus A. J. I. II. c. V. ab ingressu Abrahamæ in Canaan annos 430, a transmigratione Jacobi in Ægyptum annos 215 dicat effluxisse. Idem patet ex hoc calculo, qui fragmento Alexandri Polyhistoris potissimum nititur, cujus copiam Euseb. I. IX Præpar. Evang. c. IV fecit: *Abraham* gignit Isaacum, anno post ingressum in Canaan 25, *Isaac* gignit gemellos a. ætatis 60. *Jacob* gignit Levi a. 87. *Levi* gignit Caath a. 60, *Caath* gignit Amram a. 40. *Amram* gignit Mosen a. 78. *Moses* erat, exeunte Israele ex Ægypto, annorum 80. Summa numerorum horum est 430. Addatur ea summæ præcedentæ 3513. Sicque ætatis III finis erit A. M. 3943.

Ætas IV ab exodo ad foundationem templi Salomonæ, ad-
 eoque ab A. M. 3943 ad A. M. 4816 progreditur, constatque a. 873,
 qui numerus ex regimine Judicum, servitutibus & anarchiis erui-
 tur. *Josua* a. regiminis XXVII fato esse functum credit Autor
 post Clem. Alexandria, Jus. Africanum, Euseb. Lact. August.
 Syncellum, Chron. Alexandrinum, &c. Illum enim, cum Canaanem
 exploraret, 43. annorum circiter fuisse, probabile videtur, eo quod
 socius ejus Caleb eodem tempore quadragenarius fuerit, *Deut. XIV*
29, 31. Addantur anni 40, quibus post explorationem in deserto
 usque ad Mosis mortem harendum fuit. Habebis a. 83. Hos detrahe
 ab a. 110, quot Josue vixit, *Jos. XXIV, 29.* Remanebunt anni regi-
 minis 27. Mortem Josuæ non statim excepit prima servitus, sed
 anni 30 juxta *Africanum*, aut potius 50 juxta *S. Maximum* in Com-
 puto, elapsi sunt inde ab obitu Josuæ, antequam Caleb omnesque
 seniores diem suum obiissent. Surrexit dehinc alia generatio, quæ
 penitus oblita operum Domini, non brevi temporis intervallo pec-
 cavit, (*Jud. II, 9, 10.*) donec iram Numinis provocaret, & pœnas
 daret sub tyrannide Chusan Risathaim. Excitavit vertente tem-
 pore Deus unum alterumque judicem; sed plerumque intercessit
 anarchia aliqua, & subsequens servitus, cumque anni anarchiarum
 (si ultimam excipias,) nusquam annotentur, conjecturis utendum
 fuit, ut hic emergeret calculus: *Moses moritur anno post egressum*
ex Ægypto 40, Josua moritur a. regiminis 27; Caleb & Seniores post Jo-
sua fata superstites sunt annis circiter 50. Anarchia I post semio-
 rum obitum, a. circ. 35. *Servitus I sub rege Mesopotamiae, ann. 8.*
Othoniel judex I. ann. 40. Anarchia II a. forte 33. *Servitus II sub*
Moabitis a. 18. Abod judex II. a. 80. Anarchia III a. 37. *Servitus III*
sub Jabin, a. 20. Debora & Barac, judices III a. 40. Anarchia IV a. 18.
Servitus IV sub Madianitis, a. 7. Gedeon judex IV a. 40. Abimelech
judex V a. 3. Thola judex VI a. 23. Jair judex VII a. 22. Anarchia
 V a. 30. *Servitus V sub Philistæis & Ammonitis a. 18. Jephtha judex*
IIIX a. 6. Abesan judex IX a. 7. Abialon judex X a. 10. Abdon ju-
dex XI a. 8. Anarchia VI a. forte 50. *Servitus VI sub Philistæis*
a. 40. Samson judex XII a. 20. Heli judex XIII a. 40. Anarchia
 aut *Servitus VII sub Philistæis a. 20. Samuel judex XIV judicat*
antequam Saul Rex crearetur, annis 20. Saul regnat a. 20. David
 mortuo

mortuo Saulo regnat a. 40. Salomon incipit edificare templum anno regni 4. Numeri hi universi affurgunt in summam annorum 873, quos *Ætati suæ quartæ* Pezronius vindicat. Ne vero Authori controversia moveatur de ducentis annis, quos ex liberrima conjectura inter Anarchias sex priores dispersitur, fundamentum conjecturæ suæ petit ex pervetusta Judæorum traditione: *Duo annorum millia Lex*, ab ipso *Philone Alexandrino* (apud *Eusebium* l. VIII de Pr. Ev. c. II) & *Josepho* (præf. in Libb. Antiqu. item l. XX Ant. c. ult. & l. I contra Apionem,) confirmata. Ille enim legem ultra duo millia annorum circiter intemeratam servatam esse; hic *Mosen ante bis mille annos natum, Pontificumque successiones per duo annorum millia continuatas fuisse*, tradit. Consentiant *Manetho, Ptolemaeus Mendesium, Apion Alexandrinus, Hellanicus, Philochorus, Castor, Thallus, Alexander Polyhistor*, quique horum vestigia premunt, *Clemens, J. Africanus, Tatianus, Justinus M. Theoph. Antiochenus, Tertullianus*, alii. Hi enim universi *Mosen* cœtaneum tradunt fuisse *Inachi & Amosis*, quorum ille *Argivum*, hic *Ægyptiacum* regnum annis circiter 1940 ante *Messiae* adventum tenebat. *Inachum* enim (*Tatiano* teste,) exceperunt decem generationes, quarum ultimam constituit *Danaus*, qui a fratre *Sethosi* vel *Sesostri* profugus, *Argos* venerat, & ab *Argivis* in *Stheneli* decimi Regis defuncti locum surrogatur, a. 72, postquam *Cecrops* Athenis imperare cœpisset, uti ex *Marmoribus Arundellianis* liquet. Hunc *Danaum* novem alii secuti sunt, usque ad expugnationem *Trojæ*. Numerat autem *Noster*.

Ab <i>Inacho</i> ad <i>Danaum</i> <i>Ægyptium</i>	annos	427,
A <i>Danao</i> ad <i>Trojæ</i> excidium	a.	301.
A <i>Trojæ</i> excidio ad <i>Olympiadem primam</i> vulgarem, qua <i>Chorœbus</i> vicit, (accurate distinguendam ab <i>Olympiade</i> illa prima, quam <i>Iphiri</i> vocant,) numerat annos non CCCCIIIX, cum <i>Eusebio</i> & <i>Eratosthene</i> , sed juxta <i>marmora Arundelliana</i>	a.	433
Ab <i>Olymp. I. vulgari</i> ad <i>Æram Christi</i>	a.	776,
Ab <i>Æra Christi</i> ad excidium <i>Hieros.</i>	a.	70,

S. a. 2007.

Tolle

Tolle hi ne annos septem, quos ab auspiciis regni Inachi usque ad egressum Israelitarum elapsos esse, post exactissimum examen reperisse se opinatur Pezronius. Remanebunt sane *anni bis mille*, quibus *lex substitit*. Idem liquere videtur ex *Dynastiis Ægyptiorum*, de quibus cap. XIII ex professo agitur. Hoc loco autem supponitur, *Themofin* vel *Amofin* Mosis cœtaneum, cujus pater vel antecessor *Alispbragmut* bos maris Erythræi aquis submersus fuerat, incepisse sub ipsum Israelitarum ex Ægypto egressum *Dynastiam XVIII*, quæ substitit a. 393. Secutam esse *Dynastiam XIX*, quam Sethosis vel Sefostris Danaï Argivi regis frater auspiciatus est, quæque substitit a. 234. *Vigesimam Dynastiam* complecti annos 178. *Vigesimam primam* a. 130; *Vigesimam secundam* a. 120; *Vigesimam tertiam* a. 89. *Vigesimam quartam* unum habuisse regem Bocchorim, qui regnavit a. 44, & a Sabbacone Rege Æthiopiæ victus vivusque exustus est. Effluxere inde ad æram Christi anni 742, ab æra Christi autem ad excidium Hierosolymæ a. 70. Numeri hi in summam collecti conficiunt a. 2000, quibus *substituisse legem*, probandum erat. Cum igitur fundatio Salomonæi templi ab æra Christi annis distet 1057, ab excidio ultimi templi annis 1127, sequitur, quod inter foundationem templi & exodum intercefferint anni 873. Nam subtractis 1127 a 2000, remanent 873. Item subtractis 1057 a 1930, (quot scilicet anni remanent, si annos 70 æræ Christianæ a *duplici illo millennio* detrahas,) remanent a. 873. Atqui anni illi Ætatis IV mundi 873 non transacti sunt omnes sub *Judicibus*, aut sub *Tyrannis*. Ergo durantibus *Anarchiis* corruptissimis, quæ ut totidem servitutes immitteret, Deum adegerunt. Equidem *III Regum VI, 1.* ab egressu Israelitarum ad ædificationem templi numerantur non nisi 480 anni. Sed illius rationem hanc reddit Pezronius, quod autor facer studio in hoc computo neglexerit *anarchias & servitutes*, ut & *9 posteriores Saulis annos*, inter injurias erga Deum & quosvis bonos commissas transactos. Moris enim fuisse Orientalibus, annos infelices censu cæterorum annorum exturbare, ne contagio quasi suo cæteros inficerent; quemadmodum Salomon a. 40 regnasse dicatur *3. Reg. XI, 42*, cum revera a. 80 imperarit, quorum dimidiam partem bene, alteram pessime collocaverit. Anni ergo illi 480 complectuntur annos 40 in deserto sub Mose, 27 sub Josue, 359 sub

quatuordecim iudicibus, II sub Saule, 40 sub Davide, 3 sub Salomone exactos, qui conficiunt a. 480. Sic Act. XIII, 20, annis quasi 450 iudices usque ad Samuelem Israeli datos, Paulus autor est, intelligitque omne illud tempus, quod inde a morte Josiæ usque ad Samuelem [exclusive] sub iudicibus partim, partim sub tyrannis, transactum fuit, annos nempe *iudicum tredecim* 339, & annos *servitutum sex priorum* III, neglectis anarchiis. Quo pacto hæc locorum biga non obstat, quo minus ætati mundi IV annos 873 vindicare possimus.

Ætas V a fundatione templi Salomonæi, facta A. M. 4816, usque ad templi conflagrationem, quæ A. M. 5287 contigit, porrigitur, annos complexa 470, menses 6, dies 10. Vulgo annos 430 tempus stetisse perhibetur, eo quod Salomonem 40 tantum annis imperasse, ex 3. Reg. XI, 42. & 2 Par. IX, 30. hæcenus creditum fuerit. At Pezronius *Josepho* assentitur, qui I. VIII A. J. c. 3. *Salomon*, inquit, *jam admodum senex moritur, cum regnasset a. 80, vixissetque a. 94.* Et I. X. A. J. c. II, ac I. VII B. J. c. 10. *conflagrasse ait templum, annis, ex quo fundatum erat, 470. m. 6. d. 10.* Inter *Josephi* ὁμοψήφους e veteribus *Demetrium Phalereum*, *Theodoretum*, *Procopium Gazaum*, & *Petrum Comestorem*, ex recentioribus neminem novit. Urget, quæ III Reg. II, 12. apud LXX legisse se refert: *Σαλωμών ἐκάθισεν ἐπὶ τῷ θρόνῳ Δαβὶδ πατρὸς αὐτοῦ ἔτων δώδεκα.* Ita sane legitur in editione *Aldina*, quæ Venetiis a. 1518 prodit; cum contra ista [*ἔτων δώδεκα*] in Bibliis *Antverpiensibus* Christophori Plantini opera a. 1569 excusis, itemque in editione *Vaticana*, inque Polyglottorum *Londinensium* textu plane sublata deprehendantur, & in editione *Roberti Stephani*, ad quam etiam *Wecheliani* hæredes A. 1579 Francofurtensem adornarunt, parenthesis includantur, adjecto hoc scholio: *Al. abest hoc, ut ab Hebræo, & est a traditione Judæorum.* Studio omittimus editiones minoris autoritatis, itemque Biblia *Hebræa*, *Chaldæa*, *Syriaca*, *Arabica*, *Vulgata Latina*, quæ numerum annorum Salomonis universa reticent. Quod ea fini notamus, ne lector hunc locum in editionibus frustra quærat, & ut eo melius judicare possit, utrum nobis satis constet, Salomonem sub auspicia imperii duodecennem fuisse. *Pezronius* id tamen supponit. Atqui Roboam moriente

riente Salomone exceſſerat annos quadraginta, 3. Reg. XIV, 21. Unde, (ſi plures quadraginta annis Salomonem regnaſſe negeſ,) ſequetur, Salomonem *puerum ac tenellum* 1. Par. XXIX (al. XXX.) v. 1. anno jam decimo aut undecimo, & quidem, quod notandum, ex *alienigena* Naama Ammonitide (3. Reg. XIV, 31.) genuiſſe filium; cum ante ſenectutem, aut ſaltem ante matrimonium cum Pharaonis filia, ab alienigenarum amore ſibi temperaſſe (ob 3. Reg. XI, 14.) videatur. Dicendum ergo, Salomoni duodecenni regnum a patre deſtinatum, biennio poſt per patris obitum traditum eſſe; ſequentes annos 40 pie tranſactos, dignosque adeo habitos, qui 3. Reg. XI, 42. & 2. Par. IX, 30. memorantur. Reliquos 40 annos inter idolorum cultus alienigenarumque amplexus periſſe, dignosque adeo ab Autore ſacro habitos, quos æterna oblivione ſepeliret. Subindican tamen 3. Reg. XI, 25. per *dies illos*, quibus Salomon *Adadum & Razonem* inimicos naſtus eſt, inſidiasque ſtruxit vitæ *feroboami*, ſed fuga elapſi ad *Sefac* aut *Sefonchim*, qui cæſis principibus *Taritarrum* Salomoni affinitate junctis, regnum inuaderat, ac *Dynaſtiam XXII* auſpicatus fuerat, adeoque facile ſe adduci paſſus eſt, ut *feroboamo* Salomonis hoſti faveret, & poſtea contra Salomonis filium arma moveret, 3. Reg. XIV, 25. Regnum igitur Judaicum a templi fundamine ſubſtitit annis 470. Regnum vero Iſraeliticum a 260. Digniſſimus videtur eſſe Regum Judæ ac Iſrael ſynchroniſmus, quem eruditi lectoris iudicio exponamus. Innumera Scripturæ *ἐναρτιο Φανῆ* tollet, ſi verus ſit, de quo noſtrum non licet iudicium interponere. (Quæ Reges Judæ attinent, *currente*, quæ Iſraelis reges ſpectant, *rotundo* charactere exſcribi curavimus, ne forſan invicem confundantur.) A. M. 4816 *Salomo* templi fundamenta jactit. A. 4893 *Salomo* moritur, cuius imperium partim *Roboamo*, partim *Joroboamo* cedit. Regnat ille annos 17, hic annos 24. A. 4910 *Abia* ſuccedit *Roboamo*, regnatque a. 6. A. 4916 *Aſa* *Abia* ſuccedit moriturque anno regni 41 ineunte. A. 4917 *Nadab* *Joroboamo* ſuccedit, obitque anno regni 2 ineunte. A. 4918 *Baafa* *Nadabum* regno exiit, coque potitur a. fere 24. A. 4940 *Ela* *Baafæ* fil. regnat a. 1. cum patre, & a. 1. poſt patris obitum, qui in A. 4941 incidit. A. 4942 *Zambri* *Elam* trucidat, trucidatur. que poſt regimen ſeptem dierum ab *Amri*, cui cum *Thebni* bella interſtina intercedunt annis 4. A. 4946 obit *Thebni*, totoque adeo regno

potitur Amri, qui A. 4954 moritur a. r. 12. A. 4953 Achab a Patre in regni consortium adsciscitur, anno sequenti solus regnare incipit; regnavit autem annos 22. A. 4957 Josaphat Assæ patris successor regnum obtinet usque ad annum 25 ineuntem. A. 4973 Ochoziam filium Achab collegam imperii constituit, a. 17. Josaphati. Idem axioma confert in alterum filium Joram A.M. 4974. a. 18. Josaphati. Ochozias post patris fata cum fratre Joram a. 2. imperat. A. 4977 Joram solus imperat, annis 12. A. 4981 Joram Rex Juda Josaphati patris successor regnat a. 8. incompletos. Hujus filius Ochozias a. 4988 regnum adeptus, uno solum anno imperat. A. 4989 Athalia 7. annidem 6. annorum auspicatur; Jehu item, Joram R. Israel trucidato, regno potitus, imperat a. 28. A. 4995 Joas, Athalia occisa, rex eligitur, r. a. 40 incompletos. A. 5015 Joachaz regnat a. 2. cum patre Jehu, & a. 15. post illius obitum. Moritur a. 5032. Succedit ei filius Joas, regnatque super Israel a. 16. A. 5034 Joas R. Judæ moritur, successorem habens Amaziam filium, qui a. 29. imperat. A. 5048 Jerobeam II R. Isr. Joæ F. auspicatur regimen annorum 41. A. 5063 Amazias occiditur. Sequitur interregnum a. 1. A. 5064 Amazias succedit Ozias seu Azarias filius, regnatque a. 52. A. 5089 Anarchia 12. annorum post obitum Jeroboami R. Israel. Hujus filius Zacharias a. demum 5101 patri succedit, a. 38. Ozias, sed post regimen semestri A. 5102 a Sellum occiditur, cujus tamen regnum non nisi menstruum est. Occiditur enim A. 5103 a Manahem, qui 10. annis dominatur. Succedit ei filius Phaceias A.M. 5113, Ozias 50, regnatque a. 2. Trucidatur A. 5115. a Phacee, qui a. 20. regnum obtinet. A. 5116 Joatham, mortuo Ozia patre, solus per a. 16 imperare incipit, anno vero 5132 regni collegam facit filium Achazum, qui moritur anno regiminis sui 16. ineunte. A. 5135 Phacee ab Osea occiditur, anno 20. Joatham. Sequitur Anarchia 9. annorum. Hac elapsa, A. nempe 5144, Oseas regicida thronum occupat, a. 12. Achazi, regnatq; a. 9. A. 5147 Achazo patri succedit Ezechias, regnaturus annos 29. A. 5153 Regnum Israelis a Salmanassare deletur, cum substitisset annos 260. m. 7. d. 10. A. 5176 Manasses Ezechie succedit, regnatque a. 55. Hinc A. 5231 Amon succedit, sed biennio post trucidatus, regnum transmittit in filium Josiam, qui ab A. 5233 orditur imperium 31. annorum. A. 5264 Joachaz

achaz seu Sellum, fil. Josia secundogenitus a populo praefertur primogenito Eljachimo. Sed post regnum trimestre a Pharaone Nechao regno & libertate exiit, surrogato in ejus locum fratre primogenito Joachim aut Eljachim, qui ab A. 5265 regnum 11 annis obtinet. Succeedit ei A. 5276 Jechonias seu Joachin filius, sed post regnum trimestre Babelen captivus abducitur a Nabuchodonosore, qui in illius locum sufficit Sedeciam aut Mattaniam, tertium Josia filium. Hic a. 11. imperat. Anno enim 5287 Regnum Jude a Nabuchodonosore destruitur, templumque conflagratur, ex quo a. 470. m. 6. d. 10. substitisset.

Ætas denique sexta ab excidio templi primi usque ad æræ Christianæ initium, sive ab A. M. 5287, usque ad A. 5873, deducta, constat 586 annis, quibus Monarchæ Babyloniorum, Medorum, Persarum, Syro-Macedonum atque Romanorum usque ad Octav. Augustum imperarunt. In tabula Ætati huic adjecta, (quales & ætatibus cæteris autor adjecerat,) synchronismus Monarcharum horum cum Judæorum Pontificibus, ducibus Asmoneis, & Regibus dilucide monstratur. Quem apponere negleximus, cum dato termino a quo ætatis hujus, & perspectis annis cujusvis Monarchæ, Pontificis, Ducis, ac Regis ex Josepho gentilibusque historicis, cui libet, etiam si huic tractatum non viderit, cuivis *Monarcha* &c. annum mundi ex hypothesi autoris nostri assignare, non adeo difficile futurum sit.

Restant capita libri hujus quinque, quibus antiquitatibus Chaldaicis, Ægyptiacis, ac Chinesibus facem accendere Autor nititur. Sed de iis in *Actis Octobris* latius agetur. Nunc ad alius argumenti libros pergendum nobis est.

LETTRES DU PERE MALEBRANCHE touchant celles de Mr. Arnauld,

id est:

Epistolæ P. Malebranchii adversus eas, quas D. Arnauldus edidit.

Roterodami, apud Regnerum Leers, 1687, in 12.

Respondet hic libellus *Libro I Refleximum D. Anton. Arnaldii* cujus contenta mente Majo p. 236 in Actis nostris hoc anno retulimus. Visum tamen est Autori ad priora capita IV libri Arnaldini generali solum protestatione sibi prospicere, & ad sua scripta provocare, ex quibus manifeste constare existimat, errores, qui nunquam sibi in mentem venerint, per calumniam sibi imputari; unde satius putarit sua fidere conscientia, quam cum adversario ulterius digladiari, qui verborum strepitu & aliena a scopo congerens, non nisi nebulas veritati offundere nitatur, & effugia quærere, cum constrictum se argumentis esse deprehendat. Ex reliquis tantum refutanda nunc sumit, quæ ad vexatam quæstionem *de gratia efficaci*, quæ Molinæ & Jansenii discipulos per tot annos inter se commisit, pertinent, eaque quinque capitibus sive epistolis complectitur. In prima de gratia & libero arbitrio ea differit, quæ concilii Tridentini canoni IV sess. VI congruere arbitretur; cui contradicere tradit Arnaldum, pertinaci Janseniani dogmatis de *gratia invincibili* propugnatione. Interim tam importunum eum esse ait, ut concilio assentientes sub Molinistarum nomine pro Pelagianis traducat, nullum gratiæ auxilium admitteus, quam quod a voluntate humana sive libero arbitrio nullo profus modo dependeat. Contra Malebranchius postquam vocabula *gratiæ & efficaciæ*, ex suis exposuisset hypothesibus, ita statuit, *Gratiam*, de qua quæritur, & de qua in Concil. Trid. d. 1. deciditur, *esse gratiam Christi Salvatoris actualem, quæ eatenus efficax sit, ut mentem quæ in genere ad bonum, sive verum sive apparens, necessario propendet, moveat & impellat ad verum & singulare bonum, dum ejus cognitionem dat, infuso intellectui lumine, & dum boni sensum seu perceptionem anime sive voluntati impertitur, ita tamen ut voluntas hominis tam consentiendi quam dissentiendi facultatem habeat, & sic non solum a coactione, sed & a necessitate assentiendi, libera & exempta sit.* Censet enim destrui liberum arbitrium omnemque merendi aut demerendi facultatem, & sic in Concilii Tridentini canonem impingi, si ex Arnaldi sententia invincibilitas gratiæ admittatur, nec voluntati humanæ libertas assensus & dissensus asseratur. Interim etsi libertatem illam suspendendi, dandi denegandique assensum, homini vindicet, multis tamen & magnificis verbis salutem

& omne

& omne hominum meritum acceptum fert Servatoris nostri Jesu Christi gratiæ, & Pelagianismum omnibus modis detestatur. Monet autem §. 30, Pelagium ejusque sectatores non disputasse de modo & operatione gratiæ, de qua hodie in partes itur, sed negasse, quod Christi gratia necessaria & gratuita sit; ideoque Augustinum ex illo controversiæ statu, in quo cum Pelagio versabatur, non vero ex scholarum posteriorum hypothésibus interpretandum esse: quod cum neglexerint & *Calvinus & Jansenius*, suisque præjudiciis repleti, Patris illius scripta legerint, in erroneam eos præsumtionem incidisse, & falso jactare, ac si cum suis dogmatibus Augustinus consentiat. Hoc pluribus exequitur, & statum controversiæ perverti, atque Augustino odiosissimam opinionem affingi conqueritur, qui tamen centies dixerit, *consentire vel dissentire propria voluntatis esse*, & cum aliter loqui videatur, id solum contra Pelagium asserat, *quod sine Christo nihil bene velimus aut agamus*; de modo autem, quo in voluntatem nostram agit gratia, nihil definiverit nec invincibilitatē illam affirmaverit, quam ejus autoritate adversarii defendi posse putent. Gratiam Creatoris, quam Pelagius solam recipiebat, *auxilium* esse ait, *sine quo non*, sed gratiam Salvatoris, quæ animam contra concupiscentiam movet, esse *auxilium quo*, ab Augustino contra Pelagium vindicatum, sed absque invincibilitate Janseniana aut Calviniana. Imo ipsum illud donum perseverantiæ, quod invincibile vocat Augustinus, ita ab eo describi, ut non impediatur, quo minus etiam multa auxilia gratiæ vincibilia & frustranea sint, quia justii quoque & electi sæpe in crimen incidant, ex quo aliquando tarde & paulo ante mortem resurgant. Itaque nec perseverantiam per se invincibilem esse, sed dici potius posse, *fideles in potestate habere perseverantiam*. Citat Augustini dictum: *deserunt & deseruntur*. item: *non deserit, si non deseratur, ut pie semper justeque vivatur*. Id Prosperum egregie ait interpretatum esse, dum scribit: *illi non ex eo necessitatem percundi habuerunt, quia prædestinati non sunt; sed ideo prædestinati non sunt, quia tales futuri ex voluntaria prævaricatione præciti sunt*. Denique magnam illam difficultatem, cur Deus non omnes peccatores eo modo iisque circumstantiis ad pœnitentiam vocet, ut convertantur, Augustinum non esse perscrutatam, sed optasse, ut id ab aliis fieret, eo tamen modo, ut *caveatur præcipitium*,
Pelagii

Pelagii nempe, qui electionem ex meritis fieri docebat; interim agnovisse, quod electionem fecerit Deus, *secundum secretissimam, eandemque potentissimam, beneficentissimam & sapientissimam voluntatem*, & hoc ipsum se in Tractatu de Natura & Gratia pro scopo habere, testatur Malebranchius, eoque lectorem ablegat.

Epistola II imputationi Adversarii respondet, ac si ex Lutheri, quam vocat, & Pelagii hæresi, in articulo de gratia & libero arbitrio, tertiam aliquam conlasset. Proponit & dissolvit plurima ab Arnaldo sibi objecta, quæ singulatim persequi & recensere non possumus. Multum tamen dolet de æquivoca & parum fida suæ sententiæ relatione aut interpretatione, & in eo persistit, a nostro consensu dependere, an bono motui a gratia inspirato assentiri velimus; & ab hoc assensu libero meritum hominis æstimari debere. Lutheri vero contrariam assignat sententiam, quasi docuerit, motum illum invincibilem esse, nec ab homine stare, num consentire an dissentire ab eo velit. Mirum ergo esse ait, quod Arnaldus, cum idem statuatur, ab hæresi tamen (quæ Lutheri imputata fuerit) immunis esse velit, evasionem in eo quærens, quod dicat, *invincibilitatem gratiæ nec libertati nec merito hominis adversari*. Se vero ita docere, efficacem quidem & invincibilem esse gratiam, dum non stat a nobis, ut sensum & delectationem ejus percipiamus, aut quo minus per eam moveamur, sed non esse invincibilem respectu nostri consensus, sed quod hic a nobis dependeat; eoque applicat decretum Tridentinum d. l. adversus eos, qui liberum arbitrium a Deo motum & excitatum negant posse dissentire si velit, sed velut inanime quoddam & mere passive se habere. Distingui enim statuit *canone illo* effectum immediatum & necessarium gratiæ, quo voluntas movetur & impellitur; & effectum voluntatis, motui consensum libere præstantis, quem recusare possit. *Primus effectus*, ait, *Deo a patribus Tridentinis tribuitur, excitanti aut vocanti: secundus homini cooperanti*; idque non invincibiliter & necessario ad assensum compulsio, quod Lutherum hæretice statuisse contendit. Eo igitur dit tota disputatio & pugna, sive in rebus sive vocabulis, ut Malebranchius motum gratiæ, quo anima urgetur, invincibile esse fateatur, quatenus ille motus non pendet ab homine; neget autem invincibilem, quoad acceptationem seu consensum hominis: *Nihil meremur (ait) nisi*

nisi per gratiam impulsi, neque tamen mereamur, nisi quatenus obviam quasiimus & assentimur motui illi invincibili: item p. 117 & p. 123. merita nostra sunt dona Dei, quia per gratiam nobis vires dat, ut mereamur per consensum nostrum ad bonum, at consensus hic a nobis dependet, alias merita non essent nostra merita. Allegat Can. 32. Sess. VI Conc. Trid. & inter alia ex Augustino de Spir. & lit. c. 33. hæc verba: his ergo modis quando Deus agit cum anima rationali, ut ei credat (neque enim credere potest, quod libet libero arbitrio, si nulla sit suasio vel vocatio cui credat) profecto & ipsum velle credere Deus operatur in homine, & in omnibus misericordia ejus prævenit nos: consentire autem vocationi Dei, vel ab ea dissentire, propriæ voluntatis est. Quæ res non solum non infirmat, quod dictum est, quid enim habes quod non accepisti? verum etiam confirmat. Accipere quippe & habere anima non potest dona de quibus audit, nisi consentiendo, ac per hoc quid habeat & quid accipiat, Dei est: accipere autem & habere utique accipientis & habentis est. Hoc uno testimonio novitatem opinionis & mixturam Lutheranismi & Pelagianismi ab Arnaldo sibi exprobratam amoliri se posse arbitratur; se enim ait cum Augustino asserere, Deum esse, qui faciat nos velle credere, licet a nostra voluntate pendeat, motui illi seu vocationi Dei assentiri. Deum autorem esse omnis boni motus seu delectationis per gratiam; per hunc fieri, ut consentiamus & cooperemur, & sic mereamur, quia nos non invincibiliter impellat ad consensum & cooperationem, sed indifferentiam & suspensionem consensus non auferat; fore enim alias, ut libertatem destrueret, quæ necessitatem excludit. Pontifices & concilia decrevisse dicit, quod Deus per bonos motus in nobis efficiat velle & perficere; scilicet contra Pelagianos, qui necessitatem gratiæ J. C. negabant, non vero decidisse, quod agat in nobis gratia invincibili, respectu voluntatis nostræ consentientis: contrarium definiti Sess. Trid. VI. c. 13, dum velle & perficere Deum statuit operari, nisi ipsi (in quibus operatur Deus) illi defuerint. Thomam denique in testimonium vocat, qui hæreticos pronuntiat statuentes, quod voluntas hominis ex necessitate moveatur ad eligendum, licet non dicant, quod cogatur.

Epistola III ulterius persequitur momentum controversiæ, an quodlibet auxilium actualis gratiæ I. C. tale sit, ut non dependeat a vo-

luntate hominis, neque huic liceat suspendere consensum suum, sed illi invincibiliter præbet: de hoc solo disputandum esse notat, non vero de gratia aut de prædestinatione necessaria & gratuita, de qua tot verba frustra faciat Arnaldus. Intrepide autem assertit Malebranchius, per Concilium d. l. damnatam esse Arnaldi sententiam; damnari enim, qui dicunt, dissentire non posse hominem, si velit, & alio loco pronuntiare, homines abjicere posse gratiam, si velint. De scientia media, cujus Arnaldus meminerat, ita mentem explicat Autor, ut eam ex sensu Semipelagianorum rejiciat, qui eam (ut ait) invenerunt, ut merita pure humana defenderent, & in homine ponerent causam electionis, sed (scribit p. 146) si Molina, quem non legi, ita sentit, quod Deus cognitione illa, quam habet, de liberis voluntatis humanæ in variis circumstantiis determinationibus, utatur ad decretorum suorum stabilitamentum & executionem, non puto hac sententia omnipotentia ejus derogari, sed ejus operationem ita describi, ut cum infinita ejus sapientia conveniat, & sic applaudo Molina & omnibus qui idem statuunt. Cum vero Arnaldus magna cum vehementia imputatam sibi sententiam rejiciat, quasi irresistibilitatem gratiæ statuat, & decreto concilii contra eos, qui dicunt hominem non posse dissentire, contradicat, provocetque ad libros suos adversus Malletum, Malebranchius p. 147 & seqq. censuram suam defendit, quia non sufficiat aliquando cum concilio loqui, sed requiratur, ut id semper fiat, & ut a propositionibus contradicentibus concilio abstinatur: talem autem esse contendit, cum Arnaldus scribat, gratiam ita dari, ut nobis non sit liberum, ea bene vel male pro arbitrio uti; hoc enim in effectu idem esse, ac si dicatur, esse invincibilem, sive dissentire illi hominem non posse, etsi velit. Notat tamen, esse Theologos in Romana Ecclesia (nominat Baronium Gallum, & Alvarum Jesuitas) qui tolerentur, nec concilii decreto contravenire putentur, cum inter gratiam efficacem & sufficientem distinguunt, illamque statuunt esse invincibilem, eo nempe actu & momento, quo voluntas mota consensum præbet; improbat autem assertum illud, & per concilium damnatum esse judicat, si ita intelligatur, ut consensus necessario sequatur gratiam, nec corrigi putat errorem, etsi liber dicatur a coactione, & sic voluntarius. Thomistarum etiam placita in medio relinquit, nec cum Arnaldi dogmate

gmate confundi vult: refert autem illa ex *Gonsalo & Gonet*, qui Thomistas veteres & novos in hoc convenire dicunt, ut pro libertate habeant *indifferentiam* quam vocant *intrinsicam, non impeditam, & facultatem proximam*, qua quis possit oppositum ejus facere quod facit. Interim sepositis terminis illis obscurioribus & æquivocis, clarum ab Arnaldo responsum postulat, *an cum Concilio credat, hominem posse gratiam rejicere*; & si id affirmare evitandi anathematis causa teneatur, explicare jubet, quomodo cum illa affirmatione, & cum definitione concilii, conciliaturus sit invincibilitatem gratiæ: hoc enim, quicquid jactet Arnaldus, fieri posse præcisè negat, & Jansenii errores ex hoc præsupposito gratiæ invincibilis ortos esse monstrat, detectos etiam a Thomistis in Hispania, antequam quinque ejus propositiones condemnarentur: testem citat *Michaëlem de Elizalde*. Provocat itaque adversarium, ut respondeat *Porcio* & aliis, qui eum hæreseos ex hoc capite postularunt.

Epistola IV quæ ultima est, fortiter urget locum Arnaldi ex libro contra *Malletum* Vol. II pag. 3, quem ut fieri potuit, latine reddimus: *queritur, an merita sanctorum, quibus Deus regnum caelorum pro premio dat, effectus sint talis gratiæ, qua bene aut male utuntur, prout illis placet; aut an sint dona Dei, quia sancti ea non habent, nisi in quantum Deus illos eos habere vult per efficaciam gratiæ suæ? Si merita sunt effectus gratiæ, qualis illa primo loco describitur, non sunt pura dona Dei, sed fatendum esset, prædestinationem dependere ex prævisione meritorum. Sed nemo est præter Pelagianos, qui hoc cogitet. Articulus vero fidei nostræ est, quod omnia merita nostra sint dona Dei. In his aut æquivoca, aut falsa contendit contineri, & dogma de gratia in vincibili Ecclesiæ obrudi, quod illa nunquam admiserit, nec contrasentientes condemnaverit, licet gratiæ auxilium necessarium & prædestinationem gratuitam esse, contra Pelagianos semper statuerit: itaque frustra provocare scribit Arnaldum ad Bellarminum & Amelotum; quæstionem enim esse solummodo de gratia invincibili, quam illi non asserant. Prolixe id eorum dictis & ex Thomistis ostendit, qui libertatem arbitrii adversus illud gratiæ invincibilis commentum defendant, omnesque uno ore adseverent, *in potestate hominis esse, ut gratiam quæ datur habeat efficacem*. Citat inter alios *Medine veteris* (ut ait) & docti Thomistæ effatum:*

Nemo efficaciter salvatur, nisi utatur auxilio sufficienti, sed hoc non est demonstrare insufficientiam auxilii, sed nostram culpam, quod illud amplecti nolumus, & Cumelium dicentem: in hominis potestate est, habere auxilium efficax. Ex Bellarmino vero & aliis id quoque monet, et si catholicæ fidei sit, prædestinationem gratuitam statuere, eos tamen Pelagianismi non damnari, ut Arnaldus audeat, qui electione, quam a prædestinatione distinguunt, factam esse putant *prævisis meritis.* Cætera hujus epistolæ pertinent fere ad retundendos verborum aculeos, quibus peti se ab adversario sensit autor: sed horum relatione, ut alibi professi sumus, neque nos ipsos, neque lectores onerabimus. Insigne *Capuccinis*, ob pietatem & simplicitatem doctrinæ & morum, elogium tribuitur §. 32. occasione cujusdam patris *Josephi*, cujus commentarios in Augustinum non pridem editos Malebranchius allegaverat, & ab Arnaldo suggillatos defendi a se aliquatenus debere existimavit. His ad primum Reflexionum Librum, aliosque ante illos ab Arnaldo editos, in hac quæstione replicatis, quieturum se impostero profitetur Autor, cum nihil nisi inutiles repetitiones ab Adversario expectare se dicat; si tamen edi aliquid deprehensus sit, quod responsum mereatur, veritatis sibi majorem quam quietis suæ curam fore pollicetur, ita quidem ut paratus sit, errorem, si convincatur, agnoscere, aut demonstrare, quod adversarius in errore versetur.

Monere hic quædam possemus de imputata (nullo quidem, ut existimamus, jure) Luthero hæresi, & ut aliorum dogmata cum Lutheranis autor confundat; sed cum ex libris, quos Symbolicos vocamus, & Theologorum nostratium, veterum & recentiorum scriptis, abunde constet, quæ sit Ecclesiæ nostræ de operatione gratiæ sententia, eo illos remittimus, quibus informatione opus est. Videatur *Form. Concord.* & inter innumeros *Martinus Chemnitzius in Examine Conc. Tr. loc.* de lib. arbitr. ubi phrasin Lutheri, quod homo se habeat *mere passive*, explicat. *Leonhardus Hutter.* in locis *Theol. D. Scherzer.* *Syffem. Loc. VII.* in erroribus ad §. IX. & novissime summe Reverendus *D. Spenerus*, in opere laudatissimo contra Brevingium, cap. VI. Summa est: *resistere posse homines, non solum naturali repugnantia, quod semper faciunt ante gratiam, sed & malitiosa obfirmatione & rejectione ipsius gratiæ, ideoque sua culpa perire.* Eatenus ergo Concilii Tridentini decretum

decretum non ferit, ut Malebranchius putat, Lutherum & nostras Ecclesias, quæ non negant resistere hominem posse excitanti & vocanti Deo; non admittunt tamen hæc sensum decreti, qui eo trahi potest, & a plerisque trahitur, *ut assentiendi vires humanæ voluntati ex sua natura, non ex prævenientis gratiæ operatione tribuant, & sub præparationum & dispositionum vocabulo veterem errorem de merito congrui* (licet ab rudi hac voce sibi hodie plerique temperent) *etiamnum fovere non cessent*; ut vel ex hoc ipso Malebranchii tractatu colligere possimus.

*PYXIS MAGNETICA VARIATIONI
declinationis haud obnoxia, noviter inventa Parisiis
ab Academia Regia Scientiarum.*

Translata ex Novell. Reip. Literar. Mens. Maj. 1687,
pag. 509. seqq.

Academiæ hujus Socii, quorum continua in scientiis occupatio pro scopo præcipuo habet utilitatem, quæ ex istis hauriri valeat, pro commoditate vitæ atque commercii, cum observassent, polum quorundam magnetum, elapsis compluribus annis locum suum mutavisse, secundum progressum ab oriente in occidentem declinationis acus magneticæ; mox solliciti fuerunt de mediis, observationem hanc publico utilem reddendi; eaque sic ipsis inventionem suppeditavit novæ cujusdam pyxidis nauticæ, super qua si punctum correspondens polo mundi in loco, ubi quis est, semel cum omni debita accuratione notatum fuerit, idem manere queat invariabile ad quamlibet loci mutationem. En qua ratione construatur. Est parvus annulus ferreus circumferentiæ æquilibris, cujus centro, mediantibus tribus radiis cupreis, infigitur pileolus conicus ejusdem metalli; qualem acus magneticæ alias habere solent. Ita autumant fore, ut polus magneticus, factus in hoc annulo per attractum magnetis cujusdam, excurrat per ejus circumferentiam, novaque ibi loca sibi deligat ad eandem normam, qua declinatio variarit inter transportandum ob diversum terrarum situm. Speculatio hæc sane perquam ingeniosa est; non defuere tamen,

qui difficultates in ea nonnullas detexerunt ex parte principiorum physcorum, ut apparet ex his, quæ jam sequuntur; quibus per ræspõsionem suam, cum operæ pretium sit, satisfacere haut omittet doctissima hæc Societas.

Difficultates circa novam isthanc pyxidem nauticam, proposita per Dominum Du Val, Architecturæ militari præfectum Regium. Supponamus, novellam hanc rosam nauticam magnete imbui posse, hoc est, recipere duos polos magneticos, per quos intret ac exeat materia illa, quæ virtutem magneticam efficit: at verosimile videtur, facilius atque expeditius fore materiæ huic magneticæ, cursum suum continuare per easdem vias, quas applicatio magnetis ipsi aperuisset in annulo ferreo, quam novos sibi meatus formare ad quamvis mutationem declinationis; consequenter futurum, ut materia illa circumageret rosam nauticam super suo cardine sic, ut hæc illi semper obverteret idem punctum loco poli, secundum directionem ordinariam acus magneticæ, atque ita a linea meridiana averteret punctum annuli in loco quidem, ubi notatum foret, correspondens polo mundi, at declinans in aliis ob dictam rationem.

Altera difficultas majoris, ut videtur, ponderis est, quod materia magnetica, dum multo facilius ei est influere in poros ferri, quam aeris, semet ibi, quantum usquam fieri potest, continet, quia aeris resistentia eandem istuc repellit ipsaque rursus intrat, si pote, haud reversura. At vero evidens est per figuram annuli ac spheræ, quod cum eo subintrarit materia, sese ibi concentratura sit, dum aer semet opponit æqualiter circumcirca ejus egressui; quodque facile sit, ut ibi viam sibi aperiat ad absolvendum intus suam circulationem absque obstaculo, ac sic, ut exinde egredi non opus sit. Verum quidem est quod si circumferentiæ hujus annuli applicetur frustulum ferri prominulum, hoc ipsum materiæ magneticæ exitum præbiturum sit, per quem tamen illuc redire nequeat, dum fieri non potest, ut ipsa iter suum recta relegat, si meatus, quos pertransit, figuram suam haud mutant per alium magnetis attractum; verum enim vero talis annulus hoc pacto nil aliud foret, quam acus magnetica diversæ saltem ab ordinariis figuræ. His consequenter videtur pyxis hæc nautica nova aut nullum omnino, aut non diversum ab antiquis effectum habitura.

D. JOH. CHRISTOPHORI HEROLDTS,
Potentissimi Electoris Brandenburgici Consilarii
Ducatus Magdeburgensis, Tractatus Novus de Jure Rati-
ficationis sive Ratificationis.

Lipsiæ, apud Hæredes Friderici Lankifii, 1687, in 4.

Commemoravimus in Actis *mensis Julii, anni proxime elapsi*, Nobilissimi hujus Autoris Consilia Decisiva nostrarum haut indigalaudum; ecce nunc alium nobis rursus, nec minus nitidum partum edit ejusdem industria, tractatum nempe de Jure Ratificationis. Sparsa hæctenus fere jacuit in Juris interpretum commentariis ac scriptis utilissima hæc & in foro quotidie occurrens materia; nec dum extitit, quantum quidem constat, qui eam methodice collectam justo quodam ac systematico opere exponeret. Cum itaque de Republica literaria optime mereri censeatur, qui quasi in tabula exhibet, quicquid hic illic veluti in abscondito & per minutias ab aliis præstitum fuit; non dubitavit Noster, inter gravissimas nempe, quibus obruitur, occupationes, complures nihilominus eruditus lucubrationibus horas impendere solitus, laborẽ hunc in se suscipere, diffusum licet & multũ otii ob necessariam tot tantorumque voluminum evolutionem sibi exposcentem. Delibaverat quidem jam antehac materiam hanc in Dissertatione ante hos 35. annos Jenæ habita; sed cum ista & mole, utpote paucis pagellis constans, & methodo a præsentis scripto nimio opere distet, non abs re hoc ipsum Tractatus Novi titulo insignire potuit. Ordinem in eo talem servavit, ut præmissis generalioribus thema suum, secundum tria juris objecta, in certas classes & quasi locos communes dispesceret; quemadmodum ex præmissa operi sciagraphia ad oculum patescit, ubi videre est, quomodo materia hæc tantum non universis juris nostri capitibus semet ingerat. Certe nil facile illibaturn relictum est, quod ullo saltem intuitu huc pertrahere potuit colligentis solertia. Singula vero præstantissimorum quorumvis scriptorum tam veterum, quam recentiorum, tam nostratium, quam exterorum testimoniis stabiliuntur; additis etiam subinde sententiis ac præjudiciis, cum a Scabinatu Hallensialiisve dicasteriis,

tum ab

tum ab ipso consultissimo Autore in Prætorio Hallensi pronuntiat. *Bonum utique factum! quodque ratum habebunt omnes, suoque approbabit calculo, quotquot vel cathedra academica, vel foro suam addixerunt operam, quod utrisque largiter & sufficienter suggerat, quæ in hoc argumento sparsim veteres & recentiores docuerunt: quæ epicrisis est celeberrimi Ziegleri in epistola parænetica tractatui huic præfixa; cui & nostrum adjicere calculum nulli dubitamus.*

SACRUM DEI ORACULUM URIM ET Thummim, a variis D. Joh. Spenceri Theologi Cantabrigiæ excogitationibus liberum, autore Philippo Riboudealdo Cabilonensi.

Genevæ, apud Samuel. de Tournes, 1685, in 12.

D. Joh. Spencerus in Dissertatione *de Urim & Thummim* in Deut. XXXIII, 8. quam edidit Cantabrigiæ 1670, in 8, deinde revisam inseruit libro tertio operis *de Legibus Hebræorum Ritualibus*, rejectis aliis opinionibus docuit, Urim & Thummim instrumenta fuisse ejusdem oraculi realiter discrepantia, & divisa, non solum nomine, verum etiam numero, figura, officio, usu. Et quidem *Urim* putat fuisse ipsissimum *Theraphim*, h. e. simulacrum concavum, decore fabricatum ad humanam forsitan similitudinem, quale seculis antiquissimis frequenter in sacris ædibus sepositum, spiritus cujusdam sapius impuri præsentia animatum, oracula fundere solebat. Tale jussu DEI, volentis ritum veterem oracula petendi pene invariatum apud Israelitas conservare, reconditum gestasse Sacerdotem, intra concavas rationalis plicaturas, eoque *Theraphim* mediante, DEUM aut angelum illius vice & nomine, ad Pontificis interrogata respondisse, eumque quid ex usu esset agere, quid non agere, quid præsens, quid futurum, voce formata docuisse.

Audiamus argumenta Spenceri pro hoc paradoxo, & quæ ad ea regerat Riboudealdus.

Argumentum I: Urim & Theraphim sunt nomina ejusdem significationis. Urim significat ignes seu lumina; Theraphim

vox formata ex Seraphim, mutato Ψ in Υ more Chaldaeorum, urentes & inflammantes notat. *Respondetur*: Theraphim vox & usus Trismegisti tempore jam obtinuit, cum Seraphim vox & significatio ignoraretur. Deinde accurate loquendo, voce Seraphim calidum quid & ardens, voce Urim quid illucescens designatur. Et cum Angelis nusquam in Sacra Scriptura nomen Urim tribuatur, DEUS oraculum suum Urim nominando, ad Angelos Seraphim dictos nequaquam respexit, sed solum ad effectum & officium oraculi, quod erat lucescere, arcana detegere, futura revelare; eo enim oraculo veluti igne flammante & splendorem latiore proiciente, voluntatem suam notam fecit DEUS. Verum si demus, DEI oraculum Urim dictum fuisse respectu ad Angelos Seraphim, quid fiet de Thummim, quod ad Angelos ullum habuisse respectum dici non potest. Quod si tandem supponamus rem nullo modo verosimilem, vocem Theraphim eandem esse cum Seraphim, & ejusdem prorsus significationis cum Urim, dicendum erit, Deum oraculum suum ab effectu & officio denominasse Urim, quia per illud veluti igne & luce occulta revelabantur; Diabolum, simium DEI ob eandem rationem suum oraculum Theraphim dixisse; inde tamen non sequitur, oracula illa Urim & Theraphim eadem esse.

Argumentum II: Deus Israelitis oraculum Urim dedit ad formam & exemplum $\tau\omega\nu$ Theraphim, quibus utebantur gentes, ne scilicet ab illius sacris ad gentilium ritus & cultum rediret gens illa. *Respondetur*: Immo cum Deus plurimas leges Israelitis præscriperit a gentium moribus toto genere discrepantes, omniaque ea, in quibus vel odor aliquis idololatriæ subest, lege prohibuerit, ut dicit Majemonides, Urim mediante, Theraphim reddere noluit. Si enim $\tau\omega\nu$ Theraphim usum probaret ipse & commendaret, facile ad idololatriam gens Israelitica impellebatur, cernens a gentium moribus longe antiquioribus suum oraculum esse mutuo acceptum.

Argumentum III: Spiritus Sanctus eundem semper loquendi morem servat, cum de Theraphim, Cherubim, Urim & Thummim loquitur: de iis enim omnibus non præmonito lectore mentionem facit, ut de Cherubinis Gen. 3, 24. de Urim & Thummim Exod. 28, 30. de Theraphim Gen. 31, 14. Immo magnopere observandū, Scripturā nunquam

quæmea describere. Inde colligitur (1) res illas sacra quædam esse instrumenta Israelitis notissima. (2) res illas in generali conceptu imaginis in usum religiosum sepositas convenire; unde est, quod nomina iis tributa in Scriptura Sacra earum munera potius, quam formas referant, ne scilicet Judæi audito frequenter imaginum nomine, in gentium errores & cultus ethnicos incaute prolaberentur. Cum igitur Cherubim & Theraphim simulacra fuerint, etiam Urim & Thummim in imaginum numerum referenda erunt. *Respondetur* 1. Seraphim, cum de iis primum in Scriptura Sacra mentio fit Esaia VI aliquo modo describuntur, Theraphim nullo modo. (2) תִּרְפִּים Theraphim Moses nullam descriptionem dedit, quia nomen & res ab antiquo erant notissima; quæ eadem ratio est, cur Dagon, Camosch & alia idola in Scriptura Sacra nude nominentur. Urim & Thummim naturam & formam Deus nota esse noluit Judæis, ne inter ipsos futurorum scientia prurientes oraculum sibi ad exemplum illorum fabricarent, ac verisimile ipsum Deum fabricasse, quoniã nusquam legitur Moses fecisse, sed posuisse, Exod. XXVIII, 30, Levit. VIII, 8. ac absconditum in pectorali mansisse, donec intercidit. Cherubim, ubi primum nominabantur Gen. III, descriptionem dari non erat necesse, cum Adamus ea voce Angelos notari sine dubio nosset: descripsit autem Moses eosdem, cum fabricandi essent, Exod. XXV, 18. 19. 20.

Argumentum IV: Hof. III, 4. *per dies multos sedebunt filii Israel absque Rege & absque Principe, & absque sacrificio, & absque ara (vel statua) & absque Ephod & Theraphim.* i. e. Urim. *Respondetur:* sensus est, decem Tribus durante captivitate Babylonica, sive tota gens Judaica, a templi secundi atque urbis Hierosolymæ totali everfione, *erunt absque Rege,* (qualem sibi ipsi dari murmurantes petierant) *absque Principe,* (absque iudicibus & magistratibus, quos Moses Dei decreto præfecerat) *& absque sacrificio* (a Deo instituto,) *& absque statua* (idololatræ) *& absque Ephod* (tum absque vestimento proprie dicto Ephod, tum absque pectorali, religiosi vinculis Ephodi conjuncto, tum absque Urim & Thummim in pectorali positis) *& Theraphim* (i. e. imagunculis diabolicis, quibus privati futura explorabant, 2. Reg. XXIII, 24. Summatim: nullum magistratum proprium habebunt, nullum exercitium religionis sive veræ sive idololatræ publicum, nullum de occultis & futuris vel Deum vel Diabolum consiliarium.

Argu-

Argumentum V. Jud. XVII, 4. 5. facile refutatur dicendo, Micham cultum Dei veri & idolorum miscuisse.

Hæc de Urim. *Thummim* autem ex Spenceri conjectura fuit simulacrum prope Urim in pectorali latens, formatum ad exemplar imaginis, quam ex saphiro Ægyptios Sacerdotes de collo gestasse, cui nomen ἀλήθεια, veritas, commemorarunt Ælianus & Diodorus Siculus. *Respondetur*: a ratione alienum est, Deum, qui severissime idola & imagines in lege sua prohibuit, earum ministerio de futuris fari voluisse. Deinde cum ante Diodorum & Ælium nulli alii Autores, qui exquisite sacra Ægyptiorum descripserunt, ejus imaginis mentionem faciant, evidens est eum ritum non adeo antiquum esse, & forte seculo antiquiorem Diodoro. Nimirum post tempora Philadelphi receptus est apud Ægyptios, atque in eorum sacris admissus ad oraculi Dei aliqualem imitationem, cujus cognitionem quandam acquirere potuerunt, sive ex librorum sacrorum lectione, sive ex relatione. Et quia viderunt Thummim Judæorum a LXX Interpretibus ἀλήθειαν dici, ignorantes significationem vocis Thummim, voce illa Græca appellarunt simulacrum suum.

Regerit Spencerus: Vocem Hebræam תומים LXX explicare apposite poterant per vocem τειότης, tamen usurparunt vocem ἀλήθεια, quæ minus commode sensum vocis Hebrææ exprimit; scilicet voluerunt illi Thummim sui exemplaris nomen atque titulum retinere. *Resp.* LXX in translatione vocum Urim & Thummim, ad sensum potius quam verba respexisse, quia illa res virtutem habuerunt δηλώσεως & ἀληθείας, manifestationis & veritatis.

Hæc cum Riboudealdus contra Spencerum disputasset, quid de Urim & Thummim sua sententia credendum sit, differit. Arbitratur autem verosimillimum, eadem unum tantum fuisse oraculum, duobus nominibus ab effectu & operatione indigitatum: Sacerdotem, dum oraculum consulere, Spiritu Sancto affectum & motum, consulenti responsa vocalia, certa & infallibilia dedisse: an vero quodam exteriori modo habuerit sacerdos responsa, quæ ipse facturus esset, prorsus esse incertum: desiisse, quoad formale, hoc est responsa dare, cum templo primo; quoad materiale ceu instrumentum, quod oraculo inferviebat, videri saltim per aliquod

tempus extitisse sub templo secundo; ei materiali intra pectoralis duplicationem nomen ⲓⲛⲓ fuisse inscriptum.

HISTOIRE DES REVOLUTIONS ARRIVÉES dans L'Europe en matiere de religion.

Par Mr. Varillas. i. e.

Antonii Varillasii Historiæ Revolutionum in Europa, quæ occasione religionis acciderunt
Tomus IV.

Parisius, apud Cl. Barbinum, 1687, in 4.

IN proœmio hujus tomi extollit Autor felicitatem Caroli V, in oppressione fœderis Smalcaldici, magnamque & multiplicem Fœderatis culpam rei male gestæ imputat, nec minus miratur conversionem fortunæ, quæ post annos sex in bello Passaviensi Carolum deseruit, & ut ait, omnium infelicissimum sui temporis Principem reddidit. Sequi se in narratione harum rerum profitetur *Comitem de la Rocca*, scriptorem Hispanum, eumque omnibus præfert, tum ut recentiorem, tum alias ob causas. Cur autem is *Zarbecari* potius, quam verum nomen libro suo præposuerit, non aliam causam habuisse existimat, quam quod in scriptorum classem referri, parum honorificum sibi duxerit. Reprehendit etiam, quod in libro A. 1635 edito, *Cardinalem Richelium* contumeliose tractaverit, parique inde mordacitate a *Joh. Sirmondo*, Advocato Parisiensi, repressum memorat. Improbat, quod omiserit duo valde memorabilia, nempe belli indictionem, (*Manifestum* vocant) a Carolo V adversus Smalcaldicos publicatum, in quo videri voluit, non religionis, sed perduellionis puniendæ causa arma cepisse, & revocationem copiarum Pontificiarum cum damno Imperatoris a Paulo III factam. Transit inde ad mentionem *Petri Martyris Vermilii*, eumque putat in libro de S. cœna materiam hæreseos, quam vocat, *Sacramentarie* ita exhaustisse, ut pauca addere potuerint nuperi in Gallia scriptores ex Reformatis, *Claudius & Albertinus*; sed locos *Vermilii* communes, iis quos *Melanchthon* edidit, posthabendos censet. In-

set. Instituit comparationem Vermilii cum Salmasio, illumque dicit in scriptis quidem placidissimum, sed incommodis adeo moribus fuisse, ut omnibus exosus & fere infociabilis fuerit; hunc scriptis acerbissimum, humanissimæ fuisse conversationis. Ut vero Vermilium ob hæresin & morositatem ex omnibus fere regionibus Europæ, & ultimo ex Anglia merito pulsus esse judicat; ita *Mariam* Reginam crudelitatis accusat, quod ultionem ultra mortem extendens, corpus uxoris ejus, quæ monialis fuerat, sepulchro exturbatum in loca fœda projici jussit. Postea *Sandovalii* historiam in examen vocans, multis eam nugis repletam esse fatetur, verum etiam excellentissima quædam continere existimat: ideo eam contra *La Mothe-Vayerii* crisin defendit. Veriora tamen omnia de bello isto Smalcaldico ex *Sleidano* & *Hortledero* referre potuisset, qui non ex fama aut malevolis rumoribus, sed ex Actorum fide scripserunt. Perstringit *Jansenium* Episcopum Iprenses, quod in tractatu sub nomine *Alexandri Patricii Armachani* de justitia armorum Ludovici XIII edito, Henricum Regem Galliarum æternæ infamiae notam incurrisse scripserit, ob fœdus cum Mauritio Sax. Elect. initum. Excusat autem Regem tum per retorsionem, quod Carolus V & frater ejus Ferdinandus, octo integris annis cum eodem Mauritio fœdus habuerint, tum aliis rationibus. Ex Britannicis rebus in præloquio hoc attingit Pontificis sollicitudinem, de nuptiis Mariæ Anglicæ cum Philippo Caroli V filio, utque eas disturbare, & Polum Cardinalem Mariæ proponere voluerit. Laudat autem *Commendonis* subdelegati Pontificii consilium ex receptum, & singularem industriam, quod a mandatis recedens, in matrimonium cum Philippo ultro consenserit, obtentis tamen pro utilitate Pontificis conditionibus. In fine significat, historiam Ludovici XII a se compositam jam sub prælo esse, ut & responsum ad Burneti animadversiones in Tomum I & II, de quibus in Actis mensis Februarii hujus anni egimus.

His præmissis Varillastius *Libro XVI*, qui primus est hujus Tomi IV, seriem prosequens operis sui, narrat gesta A. 1547, inter quæ primum locum tenet, quam in præloquio (quemadmodum diximus) ut valde memorabilem commendaverat, revocatio copiarum Pontificis. Hanc Imperatoris lubricæ fidei, pacta cum Paulo

III non servantis, & hujus zelo & calliditati tribuit. At *Pallavinus* Cardinalis in *Histor. Concil. Trid. Part. I, Lib. VIII. c. 16* a Paulo ista plane removet, uniusque Hadriani, historici Itali, ut ait, jejuni & Pontificiis partibus iniqui fide niti monet. Refert deinde Autor, ut *Franciscus I* Rex Galliarum Protestantium afflictas opes submissa pecunia restabilire voluerit; nec diffitetur utilitati id datum, & Austriacæ potentiaæ metui, contra nuperam inter Imperatorem & Galliarum regem pacem. *Turnonii* vero Cardinalis odio in hæreticos factum esse indicat, quo minus major argenti vis a Rege per *Petrum Strozam* fœderatis destinata, ad eos pervenerit. In relatione de Electoris *Job. Friderici* expeditionibus, & in descriptione pugnae ad *Mulbergam*, sunt quæ correctionem poscunt, tum in rebus, tum locorum & hominum nomenclatura. *Tumshirnius* copiarum Electoralium dux, *Temserus* vocatur. Nomina locorum (p. 17.) *Alsдорff, Olniz, Lecniz, Skeneberg, Roche, Senoval, Haldrin, Gotenberg, Plaume, Riembac, Gaudestin*, depravata sunt omnia, & quædam tam enormiter, ut dignosci ne a nobis quidem possint, quibus regio hæc nota esse debet. Taceo quod munita & expugnata memoret, quæ nullam vim sustinere poterant. Quod vero incredibile Autori videtur, Electorem ipso pugnae die, quæ erat *Dominica*, & cœpto jam prælio, concioni audiendæ vacasse, id Viri fide dignissimi, qui præsentis erant, literis mandarunt: conjecturis itaque, quas subjungit, locus esse in re manifesta non debuisset. Sincerior est, quod p. 49 narrat, Principem illum, cum a Cæsare in castris ad *Wittenbergam* se spoliari omnibus, nulla emissa querela passus esset, ad fervorem rediisse, cum a sententia circa fidem discedere juberetur. Mortem enim (ut scribit) malle se pati professus est, & ad eam tam serio & fortiter se præparavit, ut Imperator cedere ipsi, quam postulatis insistere maluerit; addit duram in hunc censuram, quod dum captivo pepercit, satis clare indicaverit, se non pro fide Catholica pugnasse, certe ejus causa non vicisse. Judicat inde hoc ipso momento Cæsarem desuisse felicem esse. Exemplum hoc esse potest humani ingenii, quod prout præjudiciis occupatum est, ex una eademque re contraria profus elicit. Quam enim infelicitatem *Carolo Varillasius* ob omissam Pontificiæ majestatis severiorem defensionem tribuit; eandem Protestantes ex contempta aut neglecta

glecta Evangelica veritate, quam agnovisse visus est, ominati illi sunt. Reliqua pars libri occupatur relatione de comitiis Augustæ Vindel. indictis, & de cæde Farnesii Parmæ Ducis, Cæsaris vel præscitu vel approbatione patrata, qua offensus pater Ducis Pontifex & Cæsari iratus fuit, & consilium subigendi junctis viribus Protestantes evanuit. Quæ in fine de morte & testamento Henrici VIII Angliæ Regis, & de Eduardo VI filio ejusque tutoribus, tum Seimerio prorege, & Thoma Crammero Archiep. Cantuariensi recensentur, differentiarum inter Varillasii & Burneti historias catalogum augere possunt.

Libro XVII ex gestis anni 1547 & quibusdam anni sequentis, primum locum habent res Angliæ: de *Eduardi* Regis pueri educatione, de *Thoma Crammeri* Lutheranismo & nuptiis, de introductione *Zwinglianismi* in regnum, vocatisque ex Germania *Bucero* & duobus Italis, *Vermilio*, de quo supra dictum est, & *Ochino*, quorum utrumque a *Valdesio* quodam Hispano Neapoli hæresi imbutos fuisse Autor tradit. Dubitat an *Ochinus* fundator *Capuccinorum* fuerit, quanquam id scripsisse dicat *Ant. Mar. Gratianum* *Amelia* Episcopum, sed non negat, magnam invidiam peperisse *Capuccinis* *Ochini* apostasiam, ut parum abfuerit, quin Pontifex ordinem totum suppresserit. Progreditur inde ad res Germaniæ, & decretum illud Augustanum A. 1548 refert, quod nomine *Interim* satis celebre est, turbasque inde enatas, & divisiones inter Lutheranos, tum captivi Electoris constantiam in eo recusando commemorat. Profitemur hic ignotum nobis esse doctorem, quem pag. 117 *Pacium* vocat (*Le Docteur Pace*) eumque cum cæteris Theologis nostræ hujus Academiæ alteram Lutheranismi sectam, *tepidorum* nempe, constituisse dicit: primam enim *politicorum*, tertiam *rigidorum* facit. Redit iterum ad Britannica, casusque *Seimeriorum fratrum* & alia persequitur. Postea tentatam *Calvini* cum *Tigurinis* de S. cœna conventionem narrat. Finit librum mentione *Andreae Osiandri* (quem tamen perperam *Bavarum* facit) *Norimberga* pulsi, ejusque novi circa justificationem dogmatis, & *Staphyli*, quem ex disputatione cum isto permotum fuisse dicit, ut Lutheranismum desereret.

Libro XVIII historiam annorum 1549, 1550, 1551, 1552 tractat.

Sub

Sub initium in scenam sistit *Theodorum Bezam*, eumque iis depingit coloribus, ut plenam fidem adversariis Viri, nullam iis tribuisse appareat, qui ab infandis imputationibus & olim & nuper liberare illum voluerunt. Post hoc veluti comicum præludium, in orchestram producit principes Austriacos, Carolum V & Ferdinandum fratres, & utriusque sororem Mariam Hungariæ Reginam, Philippum unicum Caroli, & Maximilianum Ferdinandi primogenitum filium Bohemiæ regem. Hic explicandis reconditissimis aularum artibus operam navat. Itaque Maximiliani iter Hispanicum, matrimonium cum filia Caroli, & delatum ei vicarium Hispaniarum regimen, non alium finem habuisse dicit, quam ut Philippus ad Imperii Romani successionem, delusus Ferdinando & filio, proheretur. Philippi inde mores & consilia taxat, quibus odia multorum incurreret, & Mariæ astum & versutiam in tentando Ferdinando ad abdicandum imperium exponit. Deducit ex his restabimentum potentiæ Protestantium, quia Ferdinandus, ejusque filius ex Hispania celeriter revocatus, Mauritium Electorem Saxonie sibi adjunxerint, ejusque ope Caroli Imperatoris machinationes subverterint. *Accessisse his tradit Electores, Palatinum & Brandenburgicum*, ita ut dum hi in comitiis non comparent, & dilaciones quærunt, frustratum fuerit Caroli consilium de Philippo ad Imperium promovendo, sicut & alterum, cum a Ferdinando postularet, ut Philippo vicariam potestatem Imperii nomine in Italia & Belgio concederet; nam etiam hoc recusasse Ferdinandum, quia metueret, ne sub hoc titulo, quidquid in illis locis juris Imperialis restat, Hispanicæ accresceret Monarchiæ. His arcanis, per quæ divisionis semina inter utramque lineam Austriacam, usque ad transactionem A. 1617 jacta esse notat, fidem procurat, allegando alicubi (p. 170) generatim in margine *memorialia* (*dans les memoires*,) & catastrophen dramatis hanc representat, quod Carolus, cum decreti sui *interimistici* executionem neque a Catholicis, neque a Protestantibus, multo minus ab his ut concilio Tridentino absolute se submitterent, impetrare posset, perspectaque fratris & filii ejus mente, & eorum cum Protestantibus amicitia, non solum a consilio evehendi ad Imperatorium fastigium filii sui destiterit, sed & postea ex his ipsis causis Imperio semetipsum abdicaverit, pœnitent-

pœnitentiam scilicet acturus, ob non reductos, ut facere potuisset, ad Romanam Ecclesiam hæreticos Germanos. Sequitur narratio de rebus Italicis; de bello inter Imperatorem Pontifici junctum, & Galliarum Regem in causa Parmensi; maxime vero de progressu concilii Tridentini in condendis decretis, & de Legatis Protestantium quorundam A. 1551 Tridentum missis, eorumque postulatis. Subjungit inde res Hungariarum, & Cardinalis *Martinus* historiam & cædem, ut & Georgii Blandratae medici Itali artes in disseminando per Transylvaniam dogmate, quod postea cum Socinianismo confusum fuit.

Lib. XIX ex historia annorum 1552 & 1553, *Mauritii* Electoris Saxoniarum gesta & mors referuntur; foedus imprimis cum Henrico II Gall. R. & coeptum inde cum Carolo V bellum, cujus successum omnes norunt. Non dissimulat Autor, paradoxum videri, quod Rex Galliarum, qui in regno suo Lutheranos ferro & igne persequebatur, eosdem in Germania pecunia & milite iuverit, sed id a regiiis ministris excusatum fuisse dicit exemplo Caroli, qui antea cum Angliarum Rege, jam schismatico, foedus adversus Gallos iniverit. Cæterum quæ Autor in relatione de foedere & bello illo iudicat, maxime ubi Mauritium Saxoniarum Electorem summæ accusat perfidiæ, quod a Gallico foedere discesserit, aliaque ejusmodi, talia sunt, quæ proprietate erga memoriam optimi Principis, (ut in relatione Tomi III professi sumus,) absque dolore non legimus, examinanda tamen & vindicanda alius temporis & laboris esse censemus. Hic saltem pauca notabimus, quæ indicio sunt, quod alienam potius fidem aut conjecturas suas, quam Acta authentica sequatur in historia hac Autor. Repugnat enim illis quod p. 242 scribit, transactionem Passaviensem tam prolixam esse, ut voluminis modum implere possit, & Protestantes in omnibus quæ postea secutæ sint disceptationibus, in hac pacificatione præsidium quæsisisse. Sane de religionis negotio pactum tunc aliquid est, sed stylo brevissimo, ad comitia indicenda dilata explicatione; & jus autonomiæ circa sacra, quod Protestantes obtinuerunt, non solum pacificatione illa, sed vel maxime decreto comitiarum Augustanorum A. 1555 nititur, quod etiam primario allegari a Protestantibus solet, quoties opus est. Qui vero id decretum, sive, quem vocant, recessum Augustanum

num cum Passaviensis conventionis formula in rebus ad religionem spectantibus conferet, quintuplo longius & operosius reperiet, nec verbis solum, sed & rebus, maxime in eo, quod Passavii, (ut diximus) pleraque ad comitia, imo ad colloquia & concilia differabantur, sed Augustæ latius & accuratius tractata & definita sunt omnia, & cum anteriores transactiones non nisi inducias ad tempus, aut ad concilii decisiones concederent, publice tunc primum pactum & cautum fuit, ut etsi per colloquia aut concilia, concordia in religione iniri non possit, æterna tamen libertas & pax religionis in Germania servaretur. Ejusdem negligentia indicium est, quod d. pag. 245 primum transactionis articulum memorat, ut Joh. Fridericus, olim Elector, & tunc captivus, liberaretur. De hoc enim prorsus nihil Passavii actum est. Imo ipse *Fridericus* dimissus ab Imperatore, in conventu ordinum provincie suæ Salseldiæ m. octob. A. 1551 habito & alias publice professus est, se libertatem suam post Deum soli Imperatori debere, neque vel *Linzi* vel *Passavii*, in tractatione illa pacis, unicum verbum de sua liberatione factum, aut transactioni insertum esse. Vid. *Hortlederus Lib. III de causa belli Germ.* cap 87, & lib. V, c. 14, qui omnia ex actis descripta retulit. Transit postea Autor ad res Polonicas, & matrimonium Sigismundi Augusti Regis cum *Barbara Radzivilia* referendum, non sine magna hujus ignominia: ita ulcisci in hac voluit, quod, ut scribit, ejus favori debeatur Lutheranismi in illo regno publica permissio. Inde ad Germanica regressus, *Albertum* Marchionem Brandenburgicum Bayrutensem impietatis ob eundem Lutheranismum, & quod Gallica stipendia deseruerit, vehementer accusat, sed nec Principibus Saxonis parcit. Parum vero perite Joh. Friderico pudendam & plebejam paupertatem tribuit, qui ex Wittenbergenfi capitulatione, & successione in fratris Joh. Ernesti hæreditatem, jam illo tempore plus quam viginti præfecturas, tot ad minimum familiarum millibus habitatas possidebat, ut etsi non ad pristinum splendorem, non indignam tamen genere & loco suo aulam & cultum haberet, nec sumptibus ad fundandam novam Academiam Jenensem, aliasque magnificas erogationes careret. Finitur liber in narratione de Turcarum in Hungaria successibus, quorum causam militum Germanorum licentia

centiæ adscribit, ex bellis civilibus, sive, qui omnem semper culpam illi sustinet, Lutheranismò, adsumtæ; & hunc dolet post Mauritii mortem a Catholicis extinctum non fuisse, sive quod Imperator se ad pacem Passaviensem servandam obligatum existimasset, sive quod bellorum pertæsus fuisset, vel novum Gallorum in Germaniam reditum metuisset.

Librum XX totum fere rebus Anglicis A. 1553 destinavit Autor, in quibus, ut in margine notat, *Sanderum & Ribadeneiram* sequitur, aut ad acta & memorialia provocat. Multus etiam est in rimandis & expendendis consiliis politicis. Refert mortem Eduardi VI, & *Dudleii Northumbrii* infelices conatus pro nuru sua *Johanna Graja* ad regnum evehenda, licet a Galliæ Rege promotos. Dein Mariæ Reginæ zelum pro religione pontificia (dissuadente licet Carolo Imperatore) absq; mora restituenda; conjurationem ad impediendum ejus cum Philippo Caroli filio matrimonium, frustra & cum autorum exitio initam. Medium libri implent gesta *Calvini & Genevensium*. Ante omnia proponit Autor politiam ecclesiasticam seu *consistorialem* a Calvino ordinatam, ad democratiæ stabilimentum, p. 330 & seq. eoque fine id se facere dicit, ut ostendat, quo spiritu Calvinus egerit, & quo magistro bis mille & plures *Reformatorum* in Gallia cœtus usi sint; tum ut imperandi libido, rigor crudelis, & maledicentia ejus agnoscat: tria enim hæc vitia illi veluti propria assignat. Narrat & mutationes in ritibus contra Helvetiorum exemplum ab illo tentatas; subjungit ejus collisiones cum Magistratu Genevensi, intentatum illi iterum exilium, & mox decretam revocationem, tum iracundiam & asperitatem ejus in cives & collegas, dein gesta contra *Antitrinitarios, Blandratam, Val. Gentilem & Michaellem Servetum*, cujus supplicium Calvino omnino imputandum esse statuit, quanquam excusare eum *Drelincurtius* & alii voluerint; extare enim epistolam quandam ejus non editam, qua id aperte probetur. Revocasse illum etiam publice notat sententiam suam de non puniendis hæreticis, edito tractatu, quo contrarium asseruerit. Inter hæc & alia probra, aliquam etiam laudem dispensat, cum centum scutorum salario, quamquam lautius offerretur, contentum fuisse, omnibusque donis & sordibus abstinuisset, & tam frugaliter vixisse tradit, (p. 335)

ut etsi nihil in patrimonio aut aliunde haberet, deprehensum tamen post mortem illius fuerit, eum duorum annorum stipendium comparasse, ut esset, quo subitis casibus prospiceret, nec alienos loculos sollicitandi causam haberet. De *Bolsco* acerrimo Calvinii adversario notat, Carmelitam fuisse, & causam acerbi inter illum & Calvinum odii affert. De *Serveti* libro, in quo primum A. 1531 blasphemia contra SS. Trinitatem publicata fuit, memorat: quam secundum autorem *Bibliotheca Unitarie* multoties impressus fuerit, ante annos tamen quadraginta, centum scutatorum pretio venditum esse; unde apparet, pessima, & præsertim vetita, in maximo sæpe pretio haberi.

Natur und Gnade/ oder der Unterscheid der Werke/ so auß natürlichen Kräften und auß den Gnaden- Wirkungen des Heiligen Geistes herkommen/ und also eines äusserlich- erbarn/ und wahrhaftig- Christlichen gottseligen Lebens/ nach der Regel Göttlichen Worts einfältig aber gründlich untersuchet

von

Philipp Jacob Spener/D.

id est:

D. Philippi Jacobi Speneri, de Natura & Gratia, sive de discrimine operum, quæ ex viribus naturæ, & quæ ex gratiosa Spiritus Sancti efficacia fiunt, aut quomodo differat vita externa honesta, a vere pia & Christiana, Disquisitio ad regulas verbi divini simpliciter, sed solide instituta.

Francofurti ad Moen. A. 1687, in 12.

ET si parciores esse multis ex causis soleamus in enarrandis, quæ nostra lingua conscribuntur, religioni tamen nobis fuit, hujus libri recensionem Actis nostris subtrahere. Dignissimum enim locum poscit, tum ob venerationem, quæ Autori summe Reverendo publice

publice privatimque debetur, tum ob materiæ raro ab aliis tractatæ singularem utilitatem, denique ob insignem præfationem, quæ ad *ordinem Ecclesiasticum Electoratus Saxonici* præmissa est. De hac, & de *prologo ad lectorem* prius dicemus; sic enim ordo poscit, & inde occasio & forma scripti innotescet. Refert autem vir nostra laude major, ut in piis illis colloquiis sive collegiis, quæ domi suæ *Francofurti* instituerat, quæsitum aliquando fuerit, *quomodo conscientia explorari possit, ad discrimen inter operam naturæ & gratiæ observandum, & inde characterem regenerationis nostræ inveniendum?* cum vero aliquoties de hoc disseruisset, & tandem pro more compendiosè repetiisset, quæ dicta fuerint, Theologiæ quendam studiosum pium & doctum, *Nicolaum Becmannum Holsatum*, domesticum suum, illa calamo excepisse, & Autori reliquisse. Desiderantibus postea amicis hujus diatribes *de naturæ & gratiæ operibus* editionem, noluisse se quidem deesse, sed moram incidisse, ex interveniente mutatione, per quam *Francofurto* in *Saxoniam* abeundum sibi fuerit. Sub finem tamen anni præteriti reviso iterum *Becmanni MS.* omnia denuo sub incudem se revocasse, & plurima supplevisse, ita quidem ut populari simplicitate, & ex sola fere Scriptura sacra materiam tractaret, aliorum autorum allegatione (quamvis Anglorum quorundam libri in rubrica præferrent, quæ huc pertinere visa essent) omissa; tum ob temporis penuriam, tum quod in præsens satius esse & Deo magis placitum putaret, ut sua absque alieni laboris mixtura proponeret; admisisse tamen se piorum aliquorum amica monita. Hæc & alia ex præfatione ad lectorem intelliguntur. In præmissa vero ad *Evangelicos Electoratus Saxonici Superintendentes, Adjunctos, Pastores, & Diaconos* compellatione seu alloquio, breviter & modeste commemorat, quemadmodum anno superiori ad munus *Concionatoris Aulici primarii, Confessionarii Electoralis, & Consilarii Ecclesiastici* in supremo Consistorio, per divinam, (de qua certus sit,) vocationem pervenerit. Eo vero loco jam posito nihil sibi antiquius aut optabilius esse testatur, quam ut cum ejusdem ministerii Evangelici consortibus sinceræ charitatis nexu in unitate Spiritus conjunctus, opus Domini promoveri possit. Conveniens autem illi scopo, tum pietati suæ & candori Theologico se duxisse, ut quoniam cum singulis

familiariter conversandi facultas & occasio vix sperari posset, ipse vero plerisque parum notus esset, universali quadam & publica mentis suæ significatione omnibus sese infinuaret. Id fieri posse, existimasse se per occasionem editionis hujus tractatus, cui colloquium & parænesin commode posset præfigere. Exorditur posthæc a professione orthodoxiæ suæ, tot annorum ministerio in concionibus Francofurti præstito editisque libris, ut confidit, ita probatæ, ut citra calumniam in dubium vocari nequeat. Subjungit enixam contestationem de officio suo diligentissime præstando, tum in doctrina, tum in moribus; & amicas admonitiones, si quid in uno aut altero desiderari a se posse videatur, admissurum se, (ut alias quoque fecerit,) imo inter maxima beneficia reputaturum & habiturum esse pollicetur. Vicissim omnibus, quæ pro viribus honeste præstare possit, humanissime offert; illorum benevolentiam & sinceram ad perpetua pietatis officia & exercitia consensum stipulatur, adeoque ad fœdus quoddam ad serviendum fideliter communi omnium Deo eos invitat. Exhortationes addit gravissimas, sed ea modestia, ut sibi ipsi eadem dicta velit; eo fine, ut omnes, quos Deus ministerio Ecclesiæ suæ præfecit, tales se præstent, quo re ipsa appareat, se eos esse, quos Deus sancta vocatione ex corrupto mundo segregaverit, qui doctrinæ puritate & vitæ innocentia ingruenti pravitati oblucentur & labentia sustineant. Poscere hoc muneris ad animarum curam commissi gravitatem, doctrinæ, in his provinciis per singularem Dei gratiam conservatæ sanctimoniam, pœnæ tantum thesaurum negligentibus aut male administrantibus destinatæ rigorem, adversariorum odia & molimina. Commendat speciatim concionum accuratam meditationem & elaborationem, indefessam Sacræ Scripturæ tractationem, quæ aliis studiis omnino præferri debeat, moderationem in officio elenchtico, & ut nemo putet efficacius Deum operari *in spiritu grandi & montes subvertenti, quam in tenuis aure sibilo*, 1. Reg. XIX, 11. 12. id est, in proponendis Dei beneficiis per Christum exhibitis, & emolliendis ad tenerum Dei amorem & pietatis studium mentibus. In controversiis pro concione aliquando tractandis laborem, qui ad cavendos, quorum periculum metuitur, errores, necessarius & utilis sit, non improbat, optat vero, ut capita doctrinæ primaria de Christo,

Christo, de justificatione, de sanctificatione & renovatione, ex dilucidis Scripturæ sacræ testimoniis creberrime inculcentur, & Pauli exemplum ac monitum I. Cor. I, 17, & II, 14. ante oculos sit. Hoc se vehementer permotum esse dicit, ut humanæ eloquentiæ ornamentis simplicissimas ex verbo Dei, (quod vere verticordium & divinæ in mentes efficaciam est,) propositiones prætulerit. Catechetica informatio quam necessaria sit, & ecclesiasticis Electoratus constitutionibus injuncta, evidens esse ait, summaque cum cura tractandam suadet. Optat etiam, ut salutari modo, remotis obstaculis, in usum reduci possit singularis pastorum cum cœtus sui hominibus conversatio, itidem ad Pauli exemplum Act. XX, 31. Ostendit, quantopere Ecclesiæ ministris incumbat, ut vitæ & morum honestissimis exemplis per se & familias suas, commisso gregi præeant, quantoque cum scandalo & periculo id negligatur. Fraternali correctionis & mutua admonitionis necessitatem proponit, rejectis blandis vitiorum dissimulationibus, & tolerantia enormium excessuum, æmulationibus etiam & rixandi pruritu. Sed fusius hæc & alia, summam pietatem spirantia & humanissime insinuata, deduci hic non possunt, digna utique, quæ cum studio & sæpius legantur, & pro viribus præstentur. Jam paucis de ipso tractatu agemus.

Ratione tituli ita se explicat Autor pientissimus, quod eo sensu illum non intelligat, quo D. Augustinus, cum de viribus naturæ & gratiæ contra Pelagianos disputaret: sed *per naturam* intelligere se dicit vires hominum, quales post lapsum supersunt, tum in corpore ejusque membris, tum in anima ejusque facultatibus & affectibus, ita ut etsi aliquid capiant aut agant, id omne tamen defectibus & peccatis corruptum sit, nec Deo justo & sancto placere possit; *per gratiam* vero non omnia, quæ a Deo sunt, sed sepositis jam beneficiis creationis, illa solum, quæ per operationem Spiritus Sancti exercentur, cum nos regenerat, renovat, sanctificat. novasque vires dat & in regeneratione producit, quæ ab origine sua; quia ex gratia proveniunt, gratiæ quoque nomen fortiuntur. Si igitur quaeratur de opere aliquo, an ex gratia, an ex natura profectum sit, id quaeri, *an solum ex hominis viribus naturalibus, an ex sanctificante efficacia Spiritus Sancti productum sit, qui nos ad id impulerit, &*
per no-

per novas vires in regeneratione nobis collatas operatus id in nobis fuerit. Notat porro, se naturæ & gratiæ operationem non tam absolute & nude inter se opponere, ut cum gratia nihil proveniat ex natura; aut quasi hæc instar stipitis immota jaceat, (quod dogma ab Ecclesiis nostris longe dicit abesse;) constare enim quod Scriptura nos ad cooperandū exhortetur, ut ita opera illa sint Dei in nobis & per nos operantis, nec vires & qualitates naturæ penitus excludantur. Explicat id dictis & exemplo Pauli, & collatis dictis Rom. XV, 18. 2. Cor. X, 10. & ex diversitate styli sacrorum scriptorū, quorum ingenii & dictionis naturam non sustulit operatio Spiritus, sed sanctificavit & ad scopum aptavit, servata & applicata aliquorū vi ignea & vehementi, aliorum lenitudine, aliorum aliis dotibus. Quæstionem itaque sic concipiendam, *an sola natura hoc vel illud opus producat, an gratiam in ea & per eam simul operetur?* vel, *natura ne, an gratia veluti principium & prima causa operis sit, quæ impulsum illi dederit, & viribus naturæ postmodum usâ sit?* Differre etiam, an hæc quæstio *de homine toto*, ut regenitus vel non regenitus est, *an de particulari ejus actione* quadam instituat. Etsi enim regeniti in universum ex gratia & in ea operentur, quasdam tamen eorum actiones accurate consideratas, pro operibus gratiæ hujus haberi non posse, non naturales solum vegetativæ & sensitivæ facultatis, sed & morales; unde exemplo Pauli regeniti Rom. VII, 15. 16. peccata & infirmitates in piis reliqua esse, & e contrario Balaami exemplo constare, quod irregeniti etiã aliquando ex affulgenti quodam gratiæ radio aliquid operentur. His præmissis, characteres operum gratiæ *generales* proponit a §. 6. ad 18, *speciales* a §. 19 ad 86, commendat tamen §. 87. circumspectionem in exploratione diligenter adhibendam, & cavendam securitatem; speciatim ut conjungi debeat characterum consideratio, neque tamen necesse sit, ut omnes simul concurrant, nec a carentia sensus ad carentiam rei argumentandum esse, & quod in piis mentibus desideria profectus, & querelæ de peccatis & infirmitatibus sensus loco haberi debeant. Ostendit, quomodo cum afflictis & infirmis procedendum sit, & ex diverso, ut elationi & jactantiæ virium resisti debeat, utque preces necessariæ sint, §. 96 & seqq. Subjungit monitum de humilitate sive exinanitione sui, ad exemplum Christi Phil. II, 6. piis incumbenti

benti, quam inter characteres speciales gratiosæ operationis §. 62. & seqq. explicaverat, addita hic admonitione, qua ratione per eam aut prætextu ejus, usus donorum a Deo concessorum supprimi non debeat. Sequuntur additamenta quædam, nempe: I. *Puncta explorationis conscientie* pro superioribus Reipubl. ordinibus Politico & Ecclesiastico, eadem nempe, quæ in libello A. 1685 de usu & abusu querelarum de Christianismi corruptione ediderat, & quæ Vir illustris Dn. V. L. *Seckendorffius* operi suo de Christianismo eodem anno publicato subjungi fecit. Ea approbatione ad iterandam articulorum illorum editionem animatum se fuisse, in præfatione fatetur. II. *Excerpta ex ordinatione provinciali Mauritiæ*, & ex articulis generalibus, itemque ex ordinatione Ecclesiastica & Scholastica *Augusti*, Ducum & Electorum Saxonix, de studio *sacrarum litterarum* diligenter tractando. III. Loca quædam ex *Taulero*, item ex libello qui *Theologia Germanica* dicitur, & ex *Kempisto*, quæ in præloquio indicaverat, ad materiam de natura & gratia pertinentia.

MEMORIE DE' VIAGGI PER L'EURO- pa Christiana &c. i. e.

Historia itinerum per Europam Christianam, ad
varios occasione muneris sui perscripta a Joh. Baptista
Pacichelli. Pars I. & II.

Neapoli, apud Jacobum Raillard, 1685, in 12.

Altor hic, cum Roma in Germaniam sub schemate Auditoris
Legationis Pontificiæ ad Rhenum mitteretur, occasionem na-
ctus universam prope Europam, qua Christiana est, perlustravit, pere-
grinationisq; suæ historiam variis amicis intra Italiam fere habitan-
tibus, transmisit. Ex epistolis hisce opus præsens enatum est, ob
varietatem rerum, quas exhibet, curiosorum industria haud indi-
gnum, in cujus argumentum pauca ex tanta copia decerpta subji-
cere visum est. Ab initio ergo operis iter per Italiam atque Rhæ-
tos in Helvetiam ipsamque Germaniam susceptum enarrat, ita ta-
men, ut variis subinde digressionibus non jucunditate minus,

quam utilitate se commendantibus, a via deflectat. *Exempli loco* sufficiat accurata Reipublicæ Lucensis & Genuensis descriptio, quam occasione itineris sui exhibet. Inde Epistola IV de statu ecclesiastico & politico Diœcesios Colonienſis, V de officio Auditoris Generalis Legationis ad Rhenum prolixè agit. Præsertim vero attentionem curiosorum meretur Epistola VI de potestate amplissima Nuncii Pontificii ad Rhenum, & honorum solennibus, qui Magnatibus ipsum invisentibus exhiberi debent, concepta. Ubi præsertim notandum, quod Electori Colonienſi Coloniam venienti primæ visitationis honorem a Nuncio Pontificio deferendum agnoscat, quamvis eundem alios Principes infra Electorum fastigium constitutos postulare non posse, existimet; nisi quod cum capitibus familiarum illustrium benignius agendum censeat. Habetur etiam in opere hoc integra Epistola de Protestantium Theologis, quos alios plane se reperisse scribit, ac quidem illis, qui intra suburbana fere civitatis Romanæ desident, persuasum sit; quippe & integritate vitæ, & proximi sublevandi Christianæque charitatis studio facile cum Pontificiis certantes, & *varia insuper doctrina exultos*. Epistola XIV bina Epigrammata in Trajectum ad Mosam a Gallis expugnatum exhibet. XV vero de finibus jurisdictionis legationis Pontificiæ ad Rhenum agit, subjecto catalogo illorum, qui hæcenus isto munere perfuncti sunt. Epistola XVI statum Societatis Regiæ Anglicanæ delineat, & XVIII Renati Francisci Shufii laudes pleno ore decantat. Epistola XXII refert, cum de salvo conductu a Batavis, Legatis Pontificiis concedendo, in Conventu generali Ordinum Fœderatorum ageretur, illos ne titulos a Pontifice affectari solitos largiendo, religioni quam profitentur, præjudicium afferrent, non nisi Serenitatis Pontificiæ titulum eidem deferre voluisse. Epistola XXVI rem refert memoratu non minus jucundam quam dignam. Cumenim a Batavis, ut noster refert, Beuningii suavis nummus cusus esset, quo Gideon Soli, quem Gallici Regis symbolum esse, notissimum est, quietem imperans exhibebatur, & contra Galli alio numismate injuriam ultri essent, quo Sol nubibus ingruentibus offuscatus conspiciëbatur, sed adjecta epigraphæ: *evexi, sed discutiam*; postea cum initia belli Batavis fecius cecidissent, quidam in Batavorum numisma hoc epigrammate lusit:

Inve-

Invenere fidem Beuningi oracula, nam Sol

Est visus celeres detinuisse rotas.

Cum Gallus rapuit tot paucis castra diebus,

Majores solito credo fuisse dies.

Atque hæc quidem ex I hujus Operis Tomo excerptisse sufficiat.

Tomo II varia itinera per diversas Europæ partes suscepta Auctor enarrat. Et Epistola quidem XXXVI Lutetiæ & pratoriorum adjacentium splendorem prolixè exponit, simulque indicem thesauri Regii, qui in Dionysii fano asservatur, exhibet. In sequentibus Angliam cum Scotia & Hybernia delineat. Epistola vero XL, quæ de Hispaniæ & Lusitaniæ rebus concepta est, eo majorem applausum meretur, quod & de Magnatibus Hispaniæ illorumque redditibus, accurate disserat, & complura alibi haud facile obvia de Aula Hispanica expromat, v. g. cum de accurata ratione, qua Regibus Hispaniæ tempora distributa sunt, agit; ubi refert, septem horas, nec amplius Regi ad somnum concedi, duas horas ad prandendum & coenandum, horam cum dimidio, qua Reginæ colloqui liceat &c. *Ut adeo non immerito Philippus II felicem illum prædicaverit, qui modico annuo censu instructus intra privatam se sortem contineret, nec laboribus & molestiis, quibus ipse subjaceret, esset obnoxius.* Reliqua fere Tomi hujus II Germaniam nostram concernunt; nam & de Episcopatibus Westfalicis agit, hacque occasione refert, Christophorum Bernardum Monasteriensem quondam Episcopum, episcopatum hunc seculari conditione induere & ad agnatum suum transferre voluisse. Et deinde de Electoribus, Moguntino, Trevirensi, Brandeburgico & Palatino, Landgraviis quoque Hassiæ, atque compluribus Ecclesiasticis Imperii nostri Principibus agit. Imo Germanorum mores peculiari epistola delineare conatur. *Quamvis utrum quæ ibi habentur, omnibus se approbatura sint, merito dubitare liceat, & non defuturi esse videantur, qui festinato nimis de universa Germania judicasse eum existiment, cujus partem tantum perlustraverit.* Præterea dissimulare non possumus, librum, sicut diversitate rerum jucundissimum, ita non penitus ab erroribus esse immunem. Ut enim quæ ad alias gentes spectant, prætereamus, & de rebus saltem Germanicis quædam notemus, manifestus sane Auctoris est error, quod Carolo Coroli Ludovici Electoris Palatini filio Ducis Zellenfis sororem nupsisse

tradat, cum certum sit, uxorem ex Regia Danorum gente illi obtigisse. Nec minus falsum est, quod Carolum Ludovicum Electorem Palatinum duas habuisse filias tradit, quarum altera Duci Aurelianensi, altera Duci Anguianensi in matrimonium elocata sit. Nam hunc quod attinet, equidem ex Palatina familia is conjugem elegit, verum non Caroli Ludovici, sed fratris ejusdem Eduardi illa filia fuit. Pag. 426 memorat, Mantuae Carpetanorum monstrari inusitata magnitudinis ocream, Sabaudia Duci a Carolo V capto creptam. Sed probabile certe est, eandem esse, quam Johanni Friderico Saxoniae Electori in pugna ad Mulbergam capto, detractam & ad aulam quoque Gallicam, ridiculo Hispanicae ostentationis exemplo transmissam, refert Thuan. L. 3. histor. Pag. 767 tradit pontem, quo Rhenus Moguntiae sternitur, a Carolo V aedificatum fuisse, cum tamen ad Carolum M. referendum hoc esse, historiarum fides evincat. Et haec quidem ex pluribus huc coniecisse liceat, non, quod non venia dignum existimemus hominem externum, si in aliarum gentium historia lapsus alicubi fuerit, sed quo Lectores his exemplis moniti eo facilius sibi a talibus caverent.

DAVIDIS ABERCROMBII OPUSCULA

Medica haecenus edita.

Londini, impensis Samuelis Smith, A. 1687, in 12.

Quatuor tractatus hic habes L. B. *primum* de luis venerea; absque salivatione mercuriali curatione; *secundum* de modo curandi bubones venereos & tutiore salivationis methodo; *tertium* de varietate & variatione pulsus; *quartum* de dignoscendis medicis plantarum & corporum quorumcunque virtutibus ex solo sapore. Quandoquidem vero A. 1685. mense Januario p. 25 prioris scripti, & A. 1686 mense Aprili p. 215, 216 tertii & quarti contenta recensuimus, hac vice secundi in ordine, utpote nunc primum editi, solum damus. Exhibet igitur ipsum post definitionem bubonis ejusque causam, brevem methodum medendi; postmodum perstringit, qui venae sectionem pro cura rejiciunt; in bubone enim candicante admodum proficuum esse illam juxta ac cathartica exhibita, refert. Differit deinde, quomodo & quibus cautelis emollientia,

attra-

atrahentia & digerentia externe cum fructu sint adhibenda. Hæc de bubonum cura. De tutiore salivationis methodo, primo inquit, quænam ex subjectis lue venerea infectis apta sint ad sustinendam salivationem, rejectisque phthificis, & humidioris ac frigidioris temperamenti, solum calidioris ac siccioris constitutionis disposita docet. Quæ deinde de modo salivationem excitandi annectit, nova non sunt; mercurii namque dulcis ope omnium optime negotium hocce peragi posse tradit. Reliqua quæ sequuntur, symptomatum puta supervenientium medendi rationem, aliorumque Medicorum salivationem promovendi modos, omittimus, cum angustia Dissertationis hujus, quam unica tantum pagella capit, prolixitatem majorem haud exigat. Unicum tamen de ultimo in ordine scripto adhuc adjicere placet, antequam dimittamus Lectorem: scilicet Cl. Autorem in ejus præfatione aliquoties pro novis anteaq; non cognitis habere, quæ de saporum natura inibi disserit; sed incidentes in Joh. Baptistæ Montani Medicinæ universæ Partem III. p. 731, 732, exacte concordantem animadvertimus sententiam, quam tamen Abercrombium in vetusto & ante seculi spatium jam jam divulgato libro, nec legisse, nec suspicatum esse, facile admittimus.

*HISTORICA SUPPUTATIO VENTORUM
statorum ac Motionum, quæ intra ac prope Tropicos
in mari observantur, unacum tentata eorundem ætio-
logia physica, per E. Halley.*

Translata e Transact. Phil. Anglic. M. Septemb. 1686.

num. 183. pag. 153. seqq.

TAB. VIII.

Relatio exacta de Ventis statis atque periodicis, quos in diversis Oceani tractibus observare licet, pars est naturalis historiæ non minus desiderata & utilis, quam obtentu difficilis, cujusque phænomena explicare arduum. Haud ignoro, diversos jam scriptores materiam hanc pertentasse: ac tametsi *Varenius Lib. 1. cap. 21. Geogr. Gener.* optimam peregrinantium informationem secutus, rei huic operam navasse videatur, non tamen ejus computationes

pro accuratis agnosci poterunt ab his, qui easdem attentius consideratas inter se invicem conferre voluerint; ac nonnullæ ex illis evidentissima falsitate nituntur; quas proinde, quam optime potero, corrigere annitar, postquam occasio mihi obtigit conversandi cum nautis per omnes *Indiæ* partes versatis, ac multo satis tempore intra Tropicos commoratis, ubi & ipse propria habui experimenta. Eorum vero, quæ collegi, summa brevissime jam sequitur.

Oceanus universalis aptissime dividi in tres partes potest; nempe 1. Mare *Atlanticum* & *Æthiopicum*, 2. Oceanum *Indicum*, 3. Mare magnum *Australe* seu oceanum *Pacificum*; ac tamen si omnia hæc maria versus *Austrum* communicent invicem, nihilominus quantum ad præsens propositum de Ventis statis, satis separata sunt per interpositos ingentes *terre* tractus: dum eorum primum jacet inter *Africanam* & *Americanam*; secundum inter *Africanam* & *insulas Indicas* ac *Hollandiam Novam*; ultimum denique inter *Philippinas*, *Chinam*, *Japoniam* & *Hollandiam novam* ab *occidentali* & *Americæ* littus ab *orientali* parte. Hanc itaque naturalem marium divisionem sequentes, dispescemus historiam nostram in tres partes, eodem ordine servato. I. In Mari *Atlantico* & *Æthiopico* intra Tropicos, generalis ventus est *Orientalis* per totum annum absque ulla notabili variatione, nisi quod paucis inde gradibus deflectere soleat versus septentrionem aut austrum, secundum diversum loci situm. Observationes circa flexiones hæc factæ sunt sequentes. (1) Quod prope oram *Africae*, quamprimum quis insulas *Canarias* præterit, certo sibi spondere potest flatum sat validum Euro-borealem (*N.O.*) circa 28 gr. latitudinis *borealis*; qui ipse raro orientem versus ascendit usque ad *Cæciam* (*O.N.O.*) aut transgreditur *Aquilonem* (*N.N.O.*) Ventus hic isto tractu progredientes versus meridiem comitatur, ad latitudinem usque *borealem* 10 gr. ac 100 circiter milliarium distantiam a littore *Guineæ*; ubi usque ad 4 gr. latitudinis *septentrionalis* incidunt in malacias & procellas (*Tornados*) de quibus inferius plura. (2) Quod hi, qui ad insulas *Caribes* tendunt, experiuntur, dum *Americæ* lateri appropinquant, ventum prædictum Euro-borealem, (*N.O.*) semper magis magisque *Orientalem* fieri, sic ut quandoque spiret ipse subsolanus (*O.*) quandoque *Hypeurus* (*O.z.S.*) plerumque vero ab *oriēte* versus *septentrionem* deflectat

MENSIS SEPTEMB. A. MDC LXXXVII. 511

uno aut duobus gradibus, ac raro plus. Similiter observatum est, horum ventorum vim gradatim decrefcere, quo magis navigando occidentem versus proceditur. (3) Quod limites ventorum flatorum ac variabilium in hoc Oceano latius excurrant ad littus Americanum quam Africanum: cum enim ventus iste certus non offendatur, donec superata fit latitudo 28 gr. ab hoc latere: e diverso in latere Americano communiter tenet ad 30, 31, aut 32 gr. latitudinis; id quod pari modo obtinet a parte æquatoris meridionali: nam circa Caput bonæ Spei limites ventorum flatorum 3 aut 4 gradibus propius abfunt a Linea æquinoctiali, quam ad littus Brasilia. (4) Quod a Latitudine 4. graduum feptentrionali ad prædictos usque limites æ meridionali æquatoris latere venti generaliter ac perpetuo spirant inter meridiem & orientem, & communiffime inter Euronotum (S. O.) & Subfolanum (O.) observata ubique hac regula, ut a latere Africano meridionaliores; a Brasiliano orientaliores fere esse soleant, fic ut tantum non ex ipfo oriente æquinoctiali flantes, exiguam, quam habent, deflexionem femper austrum versus committant. In hac Oceani parte fors mihi obtigit integram annum tranfigendi ob tale negocium, quod necessitatem mihi imposuit aeris viciffitudines plus quam vulgari sollicitudine observandi; ac expertus sum, constanter ibi ventum circiter Euronotum (S. O.) spirare; plagam tamen frequentiffimam esse Meseuri, (S. O. z. O.) Cum ad orientem magis deflectebat, plerumque validus erat flatus, ac tempeftas obfcura, nubila & quandoque pluvia: quando vero ad meridiem vergere incipiebat, communiter ferenus aer erat & lenis aura malaciæ proxima; quod tamen rarius. Ast nunquam vidi ventum ultra meridiem versus occidentis, aut ultra orientem versus feptentrionis plagam excurrere. (5) Quod anni temporum diverfitas aliquantillum operari soleat in ventis hifce flatis. Etenim quando sol multum ultra æquatorem versus feptentrionem recessit, tum Euronoti (S. O.) speciatim in freto hujus oceani (liquidem ita vocare licet) inter Brasiliam & Guineæ littora, variant uno alterove puncto austrum versus deflectentes; atque Euro-boreales venti (N. O.) orientaliores nonnihil evadunt; at e diverso cum sol tropico capricorni appropinquat, Euronoti (S. O.) magis orientales sunt, & Euroboreæ (N. O.) ab hoc Linea latere plus ad plagam

feptentr-

septentrionalem sese vertunt. (6) Quod, uti vix datur regula generalis, quæ non aliquam admittat exceptionem, sic & in hoc oceano extat maris tractus, in quo Auftri (S.) & Zephyronoti (S.W.) perpetuo regnant: nimirum juxta universam *Guinea* oram, ad plus quam 500 leucas continuas, a *Sierra Leona* usque ad insulam *S. Thoma*; nam ventus statur Euronoti (S.O.) superato æquatore cum littori *Guinea* appropinquat intra 80 aut 100 leucas inclinatur versus littus ac vertitur in Lenconotum (S.S.O.) & gradatim, quo propius acceditur, gyrat se ad plagam Auftri, (S.) Libonoti, (S.S.W.) ac proxime terram Zephyronoti (S.W.) & quandoque Aphrici (W.S.W.) quæ quidem variatio facilius in Mappa hic subnexa perspicitur, quam verbis exprimi potest. Atque hi sunt venti, quos in hac ora observare datur, cum Æolus fidem servat; ast frequentes ibi sunt malaciæ, violenti subitque flatus, quos *Tornados* nuncupant, ab omnibus pyxidibus nauticæ plagis ingruentes, & quandoque infalubres ac nebulosi venti orientales, quos incolæ *Hermitaa* vocitant, qui sæpiuscule circa has orbis partes navigantibus infesti sunt. (7) Quod a latere æquatoris boreali inter 4 & 10 gr. latitudinis ac intra Meridianos *Capitis Viridis* & orientiorum ejusdem cognominis insularum, tractus maris occurrit, de quo inconveniens foret dicere, ullum ibi ventum statum aut etiam variabilem regnare; quandoquidem ad perpetuam malaciam damnatus videtur, quam horrida tonitrua & fulgura comitantur, ac pluviam tam frequentes, ut nautæ nostrates eam maris partem abinde nominant *Imbres*, (*the Rains*.) Ventuli istic spirantes non nisi flatus quidam incerti sunt & subito nati, perquam exigui ambitus ac parum durantes; sic ut quandoque singulis horis alius atque alius flet ventus, in malaciam definens, antequam alius succedat; adeo ut ex pluribus navigiis, quorum unum in alterius conspectu agitur, quandoque singula singulos & ex separatis plagis venientes ventos habere cernantur. Ope debiliū horum flatuum (*Brizes*) navibus necesse est meliorem viæ partem meridiem versus capere per prædictos 6. gradus, intra quos ob venti defectū nonnullæ menses integros detentæ feruntur. E tribus his ultimis observationibus ratio reddi potest unius alteriusque accidentis, quæ in navigatione *Indica orientali* & *Guineensi* notatu digna occurrunt. Unum est, cur non obstante exigua ma-

TAB.VIII.

gua ma-

gua maris inter *Guineam* & *Brasiliam* latitudine, 500 circiter leucas in arctissima sui parte habente, nihilominus naves *Austrum* versus profecturæ quandoque, speciatim mense *Julio* & *Augusto*, magnam in eo transmittendo difficultatem offendant. Accidit hoc quod flatus Euronoti (*S. O.*) qui circa hanc anni tempestatem communiter semet extendunt aliquot gradibus ultra consuetos limites 4 graduum latitudinis *borealis*, ac insuper adeo *meridionales* evadunt, ut quandoque ex ipsa *austri* plaga spirent, quandoque ex uno aut altero punctorum *austri* collateralium versus *occasum*; non aliud itaque superest remedium, quam ut obliquatis velis ventum adversum captent, atque ita si ab uno latere tendunt versus *Aphrici* plagam (*W. S. W.*) ventum quidem semper magis magisque orientalem nanciscuntur, at periculum est, ut hoc pacto prætervehantur littus *Brasiliae*, aut ad minimum brevia, quibus hæc ora infestatur. Ast vero si ex altera parte cursum dirigant ad plagam *Vulturni*, (*O. S. O.*) incidunt in viciniam littoris *Guinea*, unde recedere non datur, nisi *orientem* versus excurrant ad insulam usque *S. Thomæ*; quæ constans praxis est omnium navium *Guineanarum*, quæque sat mira videri posset non considerata annotatione *sexta* superius data, quæ hujus rei rationem ostendit. Namque cum e regione hujus littoris sunt, ventus ibi generaliter flat *Zephyronotus* (*S. W.*) ac *Aphricus*, (*W. S. W.*) quo quidem uti nequeunt ad procedendum versus *septentrionem*, dum terra obstat; & ex altero latere eundem scopo suo propius adhibere non possunt, quam ut tendant ad plagam *Leucoti* (*S. S. O.*) aut *Austri*; (*S.*) sic instituto cursu a litore quidem discedunt, verum dum id faciunt, ventos magis atque magis adversos nanciscuntur; ita ut, cum prope litus versantes ad *Austri* plagam velificare possent, dein cum longius aliquanto ab eo distant, melius viam flectere haud valeant, quam ad plagam *Euronoti* (*S. O.*) & postmodum *Vulturni* (*O. S. O.*) quibus cursibus communiter quærunt insulam *S. Thomæ* & *Caput Lopez*, ubi dum offendunt ventos *austro* collaterales versus *orientem*, horum favore utuntur ad *occidentem* procurrentes in latitudinem *australem* 3 aut 4 graduum, ubi dein *Euronoti* (*S. O.*) spirant perpetui. Porro intuitu horum generalium ventorum omnes illi, qui *India occidentalis* commercium frequentant, ipsamque etiam *Virginiam* petentes, ita

optime cursum suum institui existimant, si quam citissime possunt, *austrum* versus viam capiant, eo quod sic certo sibi polliceri valent flatum secundum ac validum, qui eos *occidentem* versus propellat; & ex eadem ratione hi, qui ex *America* in patriam renavigant, quam ocysissime pertingere allaborant ad latitudinem 30 graduum, ubi nempe primum incipiunt offendere ventos *variabiles*; quamvis frequentiores venti in parte *septentrionali* Oceani *Atlantici* spirare soleant e plagis inter *austrum* & *occidentem* interjectis. Quod autem attinet ad furiosas istas procellas, quas *Hurricanes* appellant, *Caribum* insulis quasi proprias, utpote quas mense *Augusto*, aut non multum ante vel post eundem, impetu tam horribili affligunt, eæ non adeo proprie hujus loci sunt, cum ob brevem ipsarum durationem & ambitum, tum etiam quia anniversariæ haud sunt, dum aliqui anni plures earum experiuntur, & quandoque per diversos annos junctim sumtos nullæ omnino ibi sentiuntur. Attamen earum violentia tam conceptu difficilis est, ac phænomena alia tam stupenda, ut bene mereantur separatim considerari. Cæterum quicquid hic dictum est, intelligendum de *Ventis maritimis* in aliqua a tellure distantia; in littoribus etenim & prope eadem flatus terrestres ac marini (*Land and Sea Brizes*) tantum non ubivis sentiuntur: ac varietas, quæ contingit in horum periodis, vi ac directione, a diverso situ montium, vallium ac sylvarum, ut & varia soli textura, magis minusve apta ad retinendum & reflectendum calorem ac exhalandos condensandosve vapores, tanta est, ut infiniti laboris res futura foret, horum percensionem suscipere.

II. In Oceano *Indico* Venti sunt partim generales, ut in mari *Ethiopico*; partim periodici, id est, qui dimidio anno ex una spirant plaga, & altero dimidio prope ex punctis oppositis; atque hæc quidem puncta & mutationum tempora pro diversis oceani hujus partibus & ipsa diversa sunt, ac limites quorumlibet maris tractuum, eidem mutationi seu *motioni* subjectorum perquam sane determinatu difficiles; nihilominus industria, quam adhibui pronanciscenda exacta informatione, & cura huic rei impensa magna ex parte difficultatem hanc superarunt, & persuasus sum, ea quæ jam sequuntur particularia talia esse, in quibus acquiesci valeat. (I)
 Quod intra decimum gradum & trigesimum latitudinis *Australis*
 inter

inter *Madagascar* & *Hollandiam Novam* ventus status ac generalis, circiter Meseurus (*S. O. z. O.*) flare deprehenditur per totum annum, omni intuitu ac proposito ad eundem modum, quo in pari latitudine occurrit in oceano *Æthiopico*, prout in præcedenti annotatione 4. descriptum est. (2) Quod prædicti Euronoti flatus (*S. O.*) semet extendunt usque ad secundum ab *Æquatore* gradum durantibus mensibus Junio, Julio, Augusto, &c. usque ad Novembrem, quo tempore intra *australem* latitudinem 3 ac 10 graduum, prope *meridianum* nempe extremitatis borealis insulæ *Madagascar*, ac intra 2 ac 12 gradus ejusdem latitudinis *australis* prope *Sumatram* ac *Javam*, venti contrarii e plaga Zephyro-boreæ (*N. W.*) aut certe inter *Septentrionem* & *Occidentem* intercepti ingruunt ac dimidio anno spirant, videlicet a Decembris initio usque ad Majum: & hæc quidem *Motio* observatur, quousque *Molucca* insulæ pertingunt, de quibus mox plura. (3) Quod a tertio gradu latitudinis *Australis Septentrionem* versus, per totum mare *Arabicum* aut *Indicum* ac sinum *Bengalensem*, a *Sumatra* ad usque litus *Africa*, alia regnat *Motio*, spirans ab Octobri quidem ad Aprilem e punctis Euroborææ (*N. O.*) at reliquo semestri ab Aprili ad Octobrem e plagis oppositis Zephyronoti (*S. W.*) ac Aphrici, (*W. S. W.*) idque majori cum impetu ac æcilo nubilo & pluvioso; cum e diverso Euroborææ (*N. O.*) flatus sereniores esse soleant; pariter notandum, quod venti, nec vigoris nec plagæ intuitu, tam constantes sint in Sinu *Bengalensi*, quam in Mari *Indico*, ubi certus ac fixus flatus vix unquam deficit. Notatu quoque dignum est, quod Zephyronoti (*S. W.*) in hisce maris regionibus communiter *australes* sunt e latere *Africa*, & *Occidentales* ex *Indico* latere. (4) Quod velut appendix modo dictæ *Motionis*, tractus maris extat ab *australi* æquatoris latere, iisdem ventorum mutationibus obnoxius; nimirum prope oram *Africa* inter ipsam & insulam *Madagascar* seu *S. Laurentii*, & abhinc versus *septentrionem* ad æquatorem usque; ubi ab Aprili ad Octobrem fortiter spirat constans Libonotus, (*S. S. W.*) qui, si ulterius *Septentrionem* versus procedatur, continuo magis magisque ad *occidentis* plagam declinat, sic ut tandem coincidat cum Africi (*W. S. W.*) flatibus antea memoratis, quos hisce anni mensibus certo diximus offendi e boreali æquatoris latere: quinam vero venti his in maris

tractibus reliquo semestri spirent, ab Octobri ad Aprilem, nondum satis ad votum comperire potui, eo quod nautæ nostrates ex *India* reduces semper viam capiunt extra *Madagascaris* limites, atque sic hujus rei exiguam habent notitiam; id saltem mihi relatum fuit, ventos circa hanc regionem plerumque ex *orientis* vicinia oriundos esse, ac æque frequenter ad *septentrionem*, quam ad *meridiem* a vera subsolani (*O.*) plaga deflectere. (5) Quod a latere *boreali* æquatoris a *Sumatra* & *Malacca* *Orientem* versus, ac secundum litora *Cambojae* & *Chinae*, *Motiones* spirant ex *Septentrione* & *Meridie*, hoc est, quod Euroboræ isti (*N.O.*) multum ad *Septentrionem*, ac Zephyronoti (*S.W.*) valde ad *meridiem* inclinant: quæ constitutio a latere *orientali* ad *Philippinas* insulas, a *septentrionali* vero ad *Japan* usque se extendit. Et *Motio* quidem *Borealis* hoc in maris tractu ingruit mense Octobri aut Novembri; *Australis* vero Majo, durans per integros menses æstivos. Notandum hic est, puncta *Compassus*, e quibus ventus in his mundi partibus spirat, non esse adeo fixa, ut in modo descriptis: etenim *australis motio* frequenter transit unum alterumve punctum ab *austro* versus *orientalem* angulum; ac *borealis* tantundem ab *arctoa* plaga versus *occidentem*; cui rei occasionem dare videtur ingens illa terræ quantitas hisce maribus interspersa. (6) Quod intra eosdem meridianos, at e latere *austri* æquatoris, in eo nempe tractu, qui inter *Sumatram* & *Javam* ab occidente, & *Novam Guineam* ab oriente jacet, eadem observantur *Motiones*, *borealis* atque *australis*; cum hac tamen differentia, quod *borealis motionis* inclinatio vergit ad Zephyroboream, (*N.W.*) *australis* vero versus Euronotum (*S.O.*) Attamen plagæ venti hic non magis constantes sunt, quam in præcedentibus, nempe variationi 5 aut 6 punctorum obnoxia; præterea tempora mutationis horum ventorum non eadem sunt, ac in mari *Chinensi*, sed mense aut sex hebdomadis circiter feriora. (7) Quod venti hi contrarii non uno omnes imperu vices mutant, sed quibusdam in locis mutationis tempus instare judicatur e prævia malacia, in aliis præcedunt variabiles venti, ac speciatim notari meretur, quod finis *Motionis Occidentalis* ad littus *Coromandel*, ut & duo ultimi menses *Motionis australis* in mari *Chinensi* turbidis tempestatibus admodum subjacere soleant. Violentia harum procellarum tanta est, ut participare quid

quid videantur de natura *Hurricanarum, India Occidentali* familiarium, redduntque navigationem horum tractuum valde intutam circa hoc anni tempus. Nosfrates nautæ tempestates has consueto termino, vocare solent *Receptum seu Discessum Motionum* (*The breaking up of the Monsoons.*) Ob enarratas itaque horum Ventorum vicissitudines, omnes illi qui in istis maribus navigant, necesse habent tempora observare itineri suo consona; quod si faciant, non possunt non vento uti secundo & profectioe expedita; at si forte moras nectendo tempus suum elabi patiantur, donec contraria semet ingerat *Motio*, uti frequenter accidit, tum coguntur spem resignare perficiendi itineris propositi, & aut ad portum reverti, unde exierant, aut aliorsum interim divertere, ad terendum ibi tempus, donec Venti redeant ipsis propitii.

III. Tertius Oceanus sub nomine *Maris Pacifici* veniens, quique ambitu reliquos ambos adæquat, (complectens videlicet ab ora *America* occidentali, ad *Philippinas* usque insulas, non minus 150 gradibus longitudinis) is est, qui minime omnium nostræ aut vicinis nationibus est cognitus: navigatio enim quæ ibidem fit, ab *Hispanis* perficitur, qui quotannis a litore *Novæ Hispaniæ* ad *Manillas* proficiscuntur, idque non nisi uno ac trito tramite; ut adeo hic non ita specialia afferre valeam, ut in prioribus duobus. Id quod Auctores Hispanici narrant de ventis in hoc itinere obviis, quodque confirmatur per antiquas relationes *Draki* & *Candisbii*, & recentius per *Schootenum*, (qui totam maris hujus amplitudinem transfretavit sub latitudine australi 15 aut 16 graduum;) in eo consistit, quod magna deprehenditur convenientia inter ventos hujus maris, eosque qui in *Atlantico* & *Æthiopico* regnant; hoc est, quod a latere *septentrionali* æquatoris ventus prædominans est inter Subsolanum (*O.*) & Euroboræ (*N.O.*) plagam: a parte *meridionali* vero constans & continuus flatus spirat intermedius inter subsolanum (*O.*) & Euronotum, (*S.O.*) idque ex utroque lineæ æquinoctialis latere tam constanter, ut vix unquam necesse habeant velis attendere; ac tam valide, ut non facile ultra 10 septimanas insumant in transmittendo vasto hoc Oceano, quod facit circiter 132 millia per diem. Perhibetur præterea, procellas ac tempestates nunquam

quam in hisce partibus innotuisse: ut adeo hic locorum *optima omnium* velificatio sit, dum haut unquam aut vento sufficienti & secundo destituuntur, aut a nimio metuere opus habent. Quamobrem haud defuere, qui iter ad *Japoniam* & *Chinam* æque breve fore putarunt per *fretum Magellanicum*, quam superato *Capite Bonæ Spei*. Limites ventorum horum generalium maximam partem iidem sunt, ut in Mari *Atlantico*, nimirum latitudo 30 gr. ab utroque latere; etenim Hispani domum repetentes e *Manillis* insulis, semper utuntur favore *Motionis australis*, ibi per menses æstivos spirantis, excurrentes *septentrionem* versus ad dictam usque latitudinem, quam alte *Japonia* sita est, qua superato demum invenient ventos variabiles ad cursum suum *orientem* versus dirigendum. Ac *Schootenus* aliique qui circumiverunt per *fretum Magellanicum*, repperunt limites venti ibi regnantis Euronoti (*S. O.*) fere circa parilem latitudinem versus *Austri* regionem. Alia insuper analogia inter oceani *hujus* & *Æthiopici* ventos in eo apparet, quod hi ad oram *Peruviæ* semper multum *Austri* plagæ accedunt, perinde ac deprehenduntur facere prope littus *Angolæ*.

Et hætenus quidem de eo, quod in facto consistit, in quo si informatio quam nactus sum, non omni ex parte accurata est, certe id neutiquam contingit ex defectu debitæ inquisitionis, utpote quam institui apud eos, quos hoc in negotio aptissimos judicavi ad memet instruendum. Sane pro egregio favore ducam, si quis nauclerus aliusve naturam Ventorum in ulla e prædictis mundi partibus probe callens, suas super hac re observationes mecum communicare dignabitur; quo exin ea, quæ hic collegi, aut confirmari, aut emendari, aut per additionem circumstantiarum quarundam ad rem facientium amplificari valeant. Non unius aut paucorum, sed plurimorum Observatorum opus est, in unum congerere experientiam necessariam ad componendam perfectam & completam horum Ventorum historiam. Quicquid sit, non valde dubito, quin in principalibus quibusdam *Notabilibus* forte errarim aut aliqua omiserim, ne de levioribus particularibus dicam, quæ meam facile notitiam effugere potuerunt. Quo autem Lectoris captum juvarem in hac tantæ difficultatis materia,

TAB. VIII. necessarium putavi, schema adjungere uno obtutu exhibens omnes illos

illos varios tractus atque cursus horum Ventorum; cujus adminiculo fortean res melius intelligi poterit, ac per qualemcunque descriptionem verbalem. Limites diversorum horum tractuum ubivis designantur per lineas punctatas, tam in *Atlantico & Æthiopico*, ubi confinia constituunt inter ventos statos & variables, quam in *Indico* Oceano, ubi ambitum ostendunt diversarum *Motionum*. Non commodius cursum ventorum in mappa delineari posse judicavi, quam ducendo certas lineolarum series eadem directione, qua navis progredereetur ventum semper in puppi habens; ita quidem, ut acuta cujusvis lineolæ extremitas eam horizontis plagam indiget, unde ventus continue provenit; & ubi *Motiones* sunt, ibi lineolarum ordines alternatim decurrant retrorsum & antrorsum, qua ex causa ibidem confertiores comparent, quam alibi. Quantum ad Mare magnum *Australe*, cum latissimi sit ambitus, & exigua in ejus ventis varietas deprehendatur, ingens autem *analogia* occurrat inter ipsos & maris *Atlantici* ac *Æthiopici* ventos, prætereaque maxima ejus pars omnino nobis incognita sit, haut existimavi necessarium, ut ejus totius delineatione mappa in majorem longitudinem excresceret.

In præmissa jam historia diversa continentur problemata consideratione acutissimorum nostrorum physicorum perquam digna, tam ob effectus sui stabilitatem, quam ambitus immensitatem, dum prope dimidiam Globi superficiem concernunt. Horum problematum præcipua sunt: 1. Quare venti isti perpetuo ex oriente veniant, in *Atlantico & Æthiopico* æque ac *Pacifico* Oceano, intra 30 graduum latitudinem tam borealem quam australem. 2. Cur dicti venti se latius non extendant cum aliqua constantia, quam ad eam 30 graduum latitudinem. 3. Cur perpetuus Zephyronorus (*S.W.*) spiraret ad & prope litora *Guineæ*. 4. Quamobrem in parte septentrionali Oceani *Indici*, venti qui uno semestri conspirant cum illis, qui in reliquis duobus Oceanis vigent, vices mutant per alterum semestre spacium & ex oppositis flare punctis soleant, cum tamen meridionalis hujus oceani portio regulam generalem sequatur, ventum perpetuum habens circiter Euronotum. (*S.O.*) 5. Cur in generalibus hisce ventis statis ubivis obtineat, ut eorum declinatio ab *Orientis* plaga e latere quidem æquatoris boreali ad boream,

at ex *australi* ad austrum vergat. 6. Cur in mari *Chinensitanta* fiat inclinatio ab *oriente* versus *septentrionem* & major, quam ullibi alias; alia in super complura, quæ proponi facilius quam decidi valent. Ast ne videar aliis difficultates ad solvendum dare, quas ipse dignas non habuissim, quibus otium meum & industriam impenderem, en hic fructum seduli conatus pro indaganda vera ratione dictorum phænomenorum impensi; qua in re utut singulorum particularium causas reddere haud potero, spero tamen meditationes huic negotio infumtas, non omnino in cassum factas reputatum iri a curiosis inquisitionum physicarum.

Ventus propriissime definitur, quod sit flumen seu currens aeris, ac ubi tale flumen perpetuum est & fixum in cursu suo, necesse est, ut procedat a causa quadam permanente & continua. Quamobrem nonnulli eo inclinarent, ut respicere hic juberent ad diurnam telluris super *axe* suo *rotationem*, mediante qua, dum globus *orientem* versus circumvolvitur, laxæ ac fluidæ particulæ aeræ ob extremam, qua constant levitatem, pone relinquuntur, sic ut hæ respectu habito ad terræ superficiem, *occidentem* versus moveantur, fiantque adeo constans ventus *orientalis*. Videtur opinio hæc confirmari ex eo, quod venti hi saltem circa lineam æquinoctialem offenduntur in istis parallelis latitudinis, in quibus diurna motio est velocissima; & ipse facile ei accederem, nisi continuæ malaciæ in mari *Atlantico* prope *Æquatorem*, venti ex *occidente* spirantes prope oram *Guineæ*, ac *Motiones* periodicæ occidentales sub æquatore in mari *Indico*, hypothesein hanc sufficere nequaquam posse, arguerent. Præterea aer, dum ex principio gravitatis ad terram premitur, acquireret eundem velocitatis gradum, quo terræ superficies movetur, tam respectu rotationis diurnæ, quam annuæ circa solem, quæ fere tricies celerior est.

Supereff ergo, ut substituamus aliam causam, habilem ad producendum ejusmodi effectum perennem, non tamen obnoxiam iisdem objectionibus, sed congruam notis proprietatibus aeris & aquæ, ut & legibus motionis corporum fluidorum. Talismodi est, ut quidem ego opinor, actio radiorum solis in aerem & aquam, dum hic quotidie maria pertransit; consideratis insimul natura soli, & situ terrarum adjacentium. Dico itaque *primo*, quod secundum
leges

leges *Statica*, aer minus rarefactus aut per calorem expansus, & consequenter gravior, motionem habere debeat versus eas ejusdem elementi partes, quæ magis sint rarefactæ & minus ponderosæ, ad illas in *æquilibrium* reducendas; ac *secundo*, quod dum præsentia Solis continuo *occidentem* versus commigrat, pars ea, ad quam aer tendere habeat, ob causam rarefactionis ab intensissimo calore *meridiano* productæ, una cum ipso versus *occidentem* feratur, & consequenter totum corpus aeris inferioris istuc tendat. Sic generalis ventus *orientalis* formatur, qui postquam impressus est toti aeri in vasto oceano, partes aliæ alias impellunt, atque sic motum servant usque ad proximum Solis reditum, mediante quo iterum restauratur, quantum de motione illa deperditum fuerat, atque hoc pacto flatus ex *orientis* plaga perpetuatur. Ab eodem principio sequitur, quod ventus hic orientalis a *boreali* æquatoris latere *septentrionem* versus, ab *australi* versus *austrum* deflectere debeat a vera *orientis* plaga; etenim prope *æquatorem* aer multo magis rarefit, quam ad majorem ab eo distantiam, eo quod Sol ibi bis in anno verticalis sit, & nunquam ultra $23\frac{1}{2}$ gradus recedit, in qua distantia calor, dum est velut sinus anguli incidentiæ, parum abest ab eo, qui a radio perpendiculari producitur. Ast e diverso sub *tropicis*, tametsi Sol diu verticalis maneat, nihilominus tantundem temporis totis 47 gradibus inde abest, quæ hyemis quædam est species, qua durante aer adeo frigescit, ut æstatis fervor eum calcificare nequeat ad eundem gradum cum illo, qui sub æquatore est. Aer proinde versus *septentrionem* & *meridiem* dum minus rarefit, quam is qui in medio est; sequitur, eum utrinque tendere ad æquatoris regionem debere. Hæc ipsa aeris motio, conjuncta cum priori illo vento orientali, quadrat ad omnia phænomena venti statû & generalis; qui siquidem tota globi superficies e mari constaret, dubio procul spiraret circa universum orbem, eodem modo ac sentitur in Mari *Atlantico* & *Ethiopico*. Verum cum tantæ telluris portiones interponantur, & continuitatem unius alteriusque oceani dirimant, respicere simul oportet ad naturam soli ac positionem aliorum montium, quas quidem duas causas potiores esse judico diversarum in ventis variationum a data generali regula. Etenim si regio quædam Soli propinqua, plano, arenoso ac depresso fundo

constet, qualia deserta *Lybia* loca communiter esse feruntur, fervor productus a reflexione radiorum solarium eorumque in arenis retentione, concipi vix potest nisi ab iis, qui eundem persenserent; quo ipso dum aer excessive rarefit, necesse est, ut frigidior ille ac densior aer eorsum ruat ad restaurandum *æquilibrium*: quam ipsam ego causam reor, cur prope *Guinea* littus ventus semper terram versus spiret, ex *occidente* flans, cum ex *oriente* deberet; videlicet sufficiens ratio credere nos jubet, partes *Africa* mediterraneas prodigiosum in modum fervidas esse, quandoquidem septentrionales ejus limites tanta caloris intemperie laborant, ut antiquis occasionem dederint credendi, omnia quæ ultra *tropicum* jacerent, ob æstus excessum inhabitabilia esse. Ex eadem porro causa accidit, ut continuæ adeo malaciæ sentiantur in ea oceani parte, quam *Imbres* dicunt (*the Rains*) descriptam superius in *annot. 7.* ad mare *Atlanticum*: hic enim tractus, dum in medio situs est inter ventos *occidentales* oram *Guinea* afflantes, & ventos statos *orientales* a latere ejus occidentali spirantes, aeris inclinatio hic ad utramque partem indifferens est, & sic in *æquilibrio* stat inter hanc & illam; ac dum pondus incumbentis atmosphæræ per continuos ventos contrarios *abhinc* emanantes diminuitur, inde fit, ut aer copiosos, quos recipit, vapores non sustineat, sed in frequentes adeo pluvias decidere patiatur.

Quemadmodum vero aer frigidus ac densus, ob rationem majoris gravitatis, premendo urget calidum ac rarefactum; viceversa demonstrari potest, hunc posteriorem velut continuo flumine sursum tendere debere, quam primum rarefactus est, factoque sic ascensu semet dispergere ad præservandum *æquilibrium*: hoc est, per fluxionem contrariam oportet, ut aer superior motu suo discedat ab illis ipsis partibus, ubi summus viget calor. Sic per quandam circulationis speciem ventus status *euroborealis* (*N. O.*) in regione inferiori a *Zephyronoto* (*S. W.*) excipietur in superiori, & *Euronotum* (*S. O.*) sequetur in parte superiori *Zephyroboreas*. (*N. W.*) Quod vero hoc plusquam mere conjectura sit, evincere videtur momentanea fere venti mutatio ad plagam oppositam, quæ frequenter admodum observatur, cum limites ventorum statorum quis transgreditur. Attamen id, quod præ aliis confirmat hanc hypothesin, est

phenomenon *Motionum*, quod hoc pacto facile solvitur, cum alioqui ægre explicari valeat.

Supposita proinde tali circulatione, ut supra descripta est, considerandum, quod a Septentrione Oceani *Indici*, omni ex parte terra prætenditur, intra consuetos limites latitudinis 30 graduum, nempe *Arabia, Persia, India, &c.* qui tractus ob eandem rationem ac mediterraneæ *Africa* partes, intolerabilem sentiunt æstum, quando Sol in hemisphærio *boreali* versatur, dum prope verticalis eis imminet; at nihilominus satis temperati sunt, cum sol versus *alterum tropicum* recedit; idque ob seriem montium in distantia quadam circa interiora illius terræ sitorum, quos per hyemen sæpe nivibus obtectos referunt, super quos transeuntem aerem multum sane refrigerari oportet. Inde est, quod aer secundum generalem regulam veniens ex Euroboræ (N.O.) plaga in mari *Indico*, quandoque calidior, quandoque frigidior est quam ille, qui mediante illa circulatione remeat e plaga Zephyronoti (S.W.) ac per consequens flumen aeris inferioris seu ventus aliquando est ab *Euroborea*, aliquando a *Zephyronoto*. Quod autem aliud nihil causæ hic subsit, evidens est ex temporibus, quibus venti hi flare exordiuntur: videlicet mense *Aprilis*, cum sol incipit excalefacere regiones has ad septentrionem sitas, motio *Zephyronoti* initium sumit, ac durante æstu spirat usque ad *Octobrem*; quo dum sol recessit, cunctis in *septentrionalibus* locis refrigerantibus, & calore in *australi* plaga augete, *Euroboreas* subintrat & per totam hyemem viget, donec *Aprilis* redeat. Et ex eodem dubio procul principio est, quod a *meridionali* æquatoris latere, in aliqua parte oceani *Indici*, *Zephyroboreas* (N.W.) succedunt *Euronotis*, (S.O.) cum sol *tropico capricorni* appropinquat. Fateri nihilominus cogor, in hoc ultimo difficultatem occurrere ægre explicabilem; quæ est, cur usquam hæc *motionum* vicissitudo magis in oceano *hoc* obtinere debeat, quam in *Æthiopico* sub eadem latitudine, ubi nil certius est quam *Euronotus* (S.O.) per totum annum spirans. Pari modo conceptu difficile est, quamobrem venti illius statim *limites* circa univèrsum globum fixi sint circiter trigésimum gradum latitudinis, quodque tam raro fines hosce aut transgrediantur, aut non plene attingant: ut & quod maris *Indici* pars *septentrionalis* solummodo obnoxia sit

Motionibus mutabilibus, cum in meridionali constans reperitur Euronotus. (S. O.) Hæc, inquam, particularia sunt ampliori consideratione dignissima, quæque sufficientem pro justo volumine materiam suppeditare possent, quod pensum iis præprimis commendandum foret, qui philosophicis adfueti contemplationibus otium haberent ad applicandas huic negotio enixas suas meditationes.

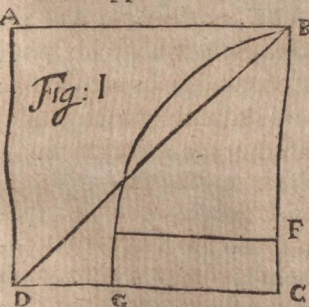
D. T. ADDITAMENTUM AD METHO-
dum quadrandi curvilineas figuras, aut earum impossibilitatem demonstrandi per finitam seriem.

CUM videam in Schediasmate Celeberrimi Viri G. G. L., Acto-
rum præteriti anni mense Junio publicato, denuo mentionem injici Methodi meæ, Anno 1683 mense Octobri p. 433 expositæ, eaque occasione quædam notari, cum dictam Methodum, tum *Craigio* a me Martio mense Anno 1686 reposita, concernentia: visum est, uberioris declarationis dictorum meorum causa, sequentia subnectere.

I. Præter meritum Autor imputat mihi sententiam, *ex indefiniti tetragonismi impossibilitate, etiam cujusque definiti impossibilitatem sequi*: cui postquam in intimiora Matheos penetrare contigit, nunquam addictus fui; reque mihi, antequam etiam exemplum ejus ullum mihi proponeretur, probe cognita, infinita similia exhibendi Methodum jam tum in promptu habui, cujus nonnulla quoque specimen anno 1682 ad Academiam scientiarum Gallicam transmisi. Nec opinionis hujus meæ ullum in Actis vestigium extare credo. Quod enim *quadraturam circuli* pronunciaui certo perfici non posse, nisi ope curvæ ejus generis, quas *Cartesius* vocat *mechanicas*; & post, *circuli quadraturam, prout Geometra desiderant, non dari*, subaddidi: nequiquam hoc ex illo tanquam unico & sufficienti medio, inferre volui, quin potius, a *perspicacioribus ingenis quædam, alio tempore a me* diserte & pro rei exigentia sufficienter explicanda, hic desiderari posse ingenue edixi. Ex quo, ad perfectam theorematis propo-

propositi demonstrationem, me ipsum aliud quidpiam adhuc requisivisse manifestum est. Hoc ipsum vero hactenus non explicui; quia absolutam impossibilitatis quadraturæ circuli demonstrationem, quam mihi in promptu esse professus sum, & adhuc profiteor, hucusque nondum exhibui: huic vero nihil deesse certus sum, solamque erroris in calculo supra modum prolixo veniam, a quolibet Analyseos perito, dummodo Methodo sua constet probitas, impetrabilem, indulgeri mihi postulo: qualis etiam si fortassis alibi a me commissus esset, non ipsi methodo (per quam quidquid possibile aut impossibile certo certius determinari potest) vitium; sed circuli tantum possibilem quadraturam inferret: quæ si alius cuiuspiam studio interea inventa fuisset, & ipsa non methodi, sed calculi mei fallaciam arguere potuisset.

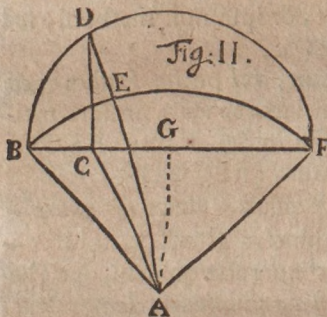
II. Quando ibidem calculum suum, vel potius falsam meæ Methodi applicationem corrigit, instantiamque suam firmare nititur supposita in Fig. I curva BEGC,

ejusque natura (si BC seu DC = h; BF = x; EF = Z) $4hhxz - 8hxxz + 4x^2xz - 8h^2z + 16hhxz - 8hxxz + 4hhxx - 4hx^3 + x^4 = 0$ recte quidem, ope Theorematis a me publicati, demonstrat, Quadratricem hujus curvæ, esse curvam aliquam ex mechanicis (quippe quæ facillime ex circuli quadratura derivari potest) hoc ipso tamen adver-

sus me nihil obtinet: qui nullibi statui, in curvis geometricis tale quid non posse fieri, quique infinita ejusmodi exempla, ut supra monui, dudum proferre potuissem. Memini equidem me in privatis ad Dominum L. literis (ad quas referenda sunt quæ Anno 1684 Actorum p. 586 habentur) pronunciaſſe: *ſi in curva geometrica indefinita quadratura non detur; nec poſſe dari ſpecialem quadraturam;* & quia certis de cauſis ſenſum verborum horum explicatiorem dare tunc volebam, exemplum quadraturæ ſpecialis in Cycloide a Dn. Hugenio detectæ, ut de mente mea conſtaret, adjunxiſſe; ſed cum intelligam, ea ſecus atque volebam accepta fuiſſe, ne perverſæ interpretationi ea porro locum dent, jam plenius me explico. Dico ita-

que: si curvæ geometricæ indefinita quadratura non datur, non posse dari specialem, hoc est unci saltem spatii, vel duorum, trium &c. quadraturam; sed si quacunque methodo unius spatii quadratura detegatur, non unicam hanc tantum possibilem dari, sed eo ipso infinita ejusdem curvæ spatia esse quadrabilia; at hoc in curvis mechanicis non posse fieri: ut, quia in cycloide, juxta dicta, detecta est specialis quadratura, non ideo dantur infinita ejus spatia quadrabilia; in *Fig. vero prima*, data spatii BEGL quadratura, quia curva BEG est geometrica, infinita alia ejusdem curvæ spatia sunt quadrabilia, prout attendenti manifestum evadit. Notanter autem dico infinita, non omnia; ne denuo sinistrae acceptioni ansa

relinquatur. Cui tanto melius cavendæ, sit, in *Fig., II*, Lunula Hippocratis BDFE, quæ, uti notum est, tota est quadrabilis; æqualis videlicet triangulo ABF, existentibus AG aut BG æqualibus radio semicirculi BDF. Hanc ergo ob causam in lunula hac non hujus solum spatii quadratura datur, sed infinitorum aliorum: ductis enim utlibet, ordinatim applicata CD, & rectis AC, AD; triangulum ABC semper æquabitur spatio Lunulæ BDE; & triangulum ACF, spatio FDE: quorum demonstrationem, ob facilitatem suam lubens hic omitto; quanquam nesciam an ulli Theorema hoc animadversum fuerit, utcunque hæc lunula multorum mathematicorum ingenia exercuerit.

III. Quod si etiam in circulo specialis tantum alicujus spatii quadratura daretur, eo sensu atque Autor hic accipit, hoc est citra indefinitam generalem: & hanc, beneficio methodi cujusdam, qua omnia spatia particularia certo quadrare novi, determinare possem, modo animum eo applicare luberet. Instanti vero Eruditissimo Autori, ut spatii ab ipso propositi BEGC (*Fig. I.*) quadraturam definiam; cum certum sit, licet ipse hactenus modum non indicaverit, trilineum hoc esse quadrabile: respondeo, ductu Methodi hujus meæ non anxie a me spatium hoc inventum esse æquale triangulo DBC, seu dimidio quadrato lineæ BC.

IV. Problemata quorum præterito mense Martio pag. 176 memini, in censu eorum, quorum solutio difficilis sit, non habui; quia ejus esse facilitatis asserui, ut fere citra ullam analysin determinari possint: causas vero, ob quas eadem allegavi, ibidem diserte exposui.

DE TRIPLICI ENTE CURSUS PHILOSOPHICUS in Tres Tomos Divisus. I. De Ente Logico, II. De Ente Physico, III. De Ente Metaphysico. Auctore P. Augustino Laurentio, Societatis Jesu Lusitano, olim in Collegio Ulyssiponensi Philosophiæ Professore, nunc Serenissima Magna Britannia Reginae Concionatore.

Leodici Eburonum, apud Guilielm. Henricum Strel,
1687, in fol.

Titulus libri ipse nos labore de instituto Auctoris multa præferendi sublevat. Tractantur disciplinæ tres, Logica, Physica & Metaphysica, juxta Aristotelico-Scholastica principia, ingeniosè & perspicue. Optabunt autem sine dubio ii, quibus speculationes recentiorum Philosophorum non contemnendæ, in iis philosophiæ partibus aliæ & adversæ veteribus innotuerunt, ab Autore & aliis ejus generis Philosophis, quibus ingenium, otium ac alia fere adminicula omnia ad excolendum & promovendum ulterius scientias suppetunt, recentiorum illas meditationes quasi nullæ essent, ita silentio præteritas non fuisse, sed examinatas, rejectas aut approbatas. Sic enim veteri philosophiæ major æstimatio accederet, si non solum congressum cum adversariis audere, sed & sustinere posse ejus Professores, constaret.

LIBRI NOVI.

Het Leven van den Heere Michiel de Rüter beschreeven door Gerard Brand, met schone kopere platen verciert. Amsterdam, 1687. fol.

Jacobi Alting, dum viveret, S. S. litterarum in Academia Groningana Professoris, Opera omnia. Amstelodami, 1687. Volumina 5 in fol.

Voyage de Suisse, d' Italie & de quelques endroits d' Allemagne & de France, fait és années 1685 & 1686, par M. Burnet. a Rotterdam, 1687. in 12.

Miscellaneorum Historicorum Regni Bohemiæ Decadis I. Liber VII. Regalis, seu de Ducibus ac Regibus Bohemiæ, auctore Bohuslao Balbino S. I. *Pragæ*, 1687. fol.

Select Physical and Chyrurgical Observations, by VVilliam Salmon. *London* 1687. in 8.

Gisberti Cuperi Harpocrates, sive Explicatio imagunculæ argenteæ peranti- quæ; quæ in figuram Harpocratis formata representat Solem. Ejusdem Mo- numenta antiqua inedita. *Trajecti ad Rhen.* 1687, in 4.

Catechisme du Diocefe de Meaux, par le commendement de Mr. l' Ill. & Rev. Jacques Benigne Bossuet Evêque de Meaux &c. *a Paris* 1687. in 12.

Tomus II Magisterii Naturæ & Artis, authore P. Francisco Tertio de Lanis S. I. *Brixia*, 1686, in fol.

Of the Sacraments in general, by Gabriel Toverfon. *London* 1686. in 8.

Of the Sacrament of Baptism, by Gabriel Toverfon. *London* 1687 in 8.

The Treasury of the Mathematicks, by John Taylor. *London* 1687. in 8.

Traité du choix & de la methode des Etudes, par Mr. Fleury. a Bruxelles 1687.

Aanleidinge tot het rechte verstand van den Tempel, die de Propheet Eze- chiel gezien en beschreeven heeft. Door Campegum Vitringa. *Franeker*, 1687.

Ad Nummum Furiæ Sabinæ Tranquillinæ Aug. Imp. Gordiani tertii Uxoris Dissertatio, auctore Ottone Sperlingio. *Amstelod.* 1687 in 8.

Traité touchant l' origine des Dixmes & l' obligation de les payer. *a Paris* 1687. in 12.

Antonii Borremanfii Vesperæ Grinchemensis, in quibus varia loca tam Scri- pturæ S. quam aliorum Auctorum explicantur, ritus præsci aliaque non ubivis obvia eruuntur. *Amstelod.* 1687, in 8.

Memoires du Marquis de Beauvau, concernant ce qui s' est passé de plus me- morable sous le regne de Charle IV Duc de Lorraine & de Bar. *A Cologne* 1687 in 12.

Deux Traitez de Morale: La Balance des Afflictions presentes avec la gloire a venir, & l' Aneantissement de l' homme devant Dieu, par P. Jurieu. *A la Haye* 1687.

Friderici Spanhemii selectarum de religione controversiarum Elenchus Hi- storico-Theologicus. *Lugd. Bat.* 1687. in 12.

La Grande Voix de Jugement & de Grace, ou les pieuses pensées de Philippe Jolin sur les quatre fins de l' homme. *a Amsterdam*, 1687. in 4.

De Jure, Justitia & annexis Tractatus quatuor Theologico- Canonice exposi- ti, auctore Florentio de Coq. *Bruxellis* 1687. in 4.

Histoire Metallique de la Republique de Hollande, par M. Bizot. *A Paris* 1687. in fol.

Museum Italicum, seu Collectio Veterum scriptorum ex Bibliothecis Italicis eruta a D. Joh. Mabillon & D. Mich. Germain. Tomus I. complectens eorundem iter Italicum Litterarium &c. *Paris*, 1687. in 4.

Confucius Sinarum Philosophus, sive scientia Sinenfis Latine exposita. *Paris* 1687. in fol.

Voyage de Siam des Peres Jesuites, ave leurs Observations &c. *Amsterdam* 1687. in 12.